

ANÀLISI DE LA DANSA A CATALUNYA

Associació de Professionals de Dansa de Catalunya

The logo for Interarts, featuring the word "interarts" in white lowercase letters on a blue rectangular background.

Fundació Interarts

Desembre 2003

Fundació Interarts
C/ Mallorca, 272 9a planta
08037 Barcelona

telèfon: 93 487 7022
fax: 93 487 2644

www.interarts.net
interarts@interarts.net

El present estudi, “**Anàlisi de la dansa a Catalunya**”, ha estat fruit de l’encàrrec que la Junta de l’Associació de Professionals de Dansa de Catalunya representada per en Toni Cots ha realitzat a la Fundació Interarts.

L’objectiu principal d’aquest estudi ha estat fer una radiografia de la situació que a dia d’avui es troba la dansa dins del nostre país. Donada la manca d’estudis que tractin la temàtica, l’anàlisi s’ha enfocat principalment des d’un punt de vista qualitatiu. Per realitzar-lo, s’ha consultat amb persones que hem considerat que són representatives del conjunt dels agents del sector.

Per la seva banda, la part més quantitativa de l’estudi s’ha realitzat a partir de les dades ja publicades per altres organismes. L’objectiu ha estat, principalment, recollir-les i fer-ne una lectura analítica.

Les principals fonts consultades per aquest apartat han estat:

- Las cifras de la cultura en España. Estadísticas e indicadores. Edición 2002. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.
- Estadísticas de Culturals de Catalunya. 2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- Memòria del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Anys (2000-2002)
- Llibre Blanc de les Indústries Culturals de Catalunya
- Anàlisi de l’estructura de finançament del sector de les arts escèniques de Catalunya. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. ICC Consultors Culturals. Octubre 2002.
- Aproximació a l’anàlisi quantitativa i qualitativa del mercat de les arts escèniques a la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Juny 2003.
- Anuario SGAE 2003 de les Arts Escèniques, Musicals i Audiovisuals.
- ADETCA (Associació d’Empreses de Teatre de Catalunya). Estadístiques temporada 2002/03.

Índex

Notes prèvies.....	p. 6
Anàlisi qualitatiu.....	p. 12
1. Introducció.....	p. 14
2. Metodologia.....	p. 14
Descripció i anàlisi.....	p. 16
3. Polítiques públiques.....	p. 16
4. El sector.....	p. 20
4.1. Dansa i les arts escèniques.....	p. 21
4.2. Estructura i procés.....	p. 22
4.3. Situació actual.....	p. 25
5. Espais i programadors.....	p. 28
6. Formació.....	p. 30
Propostes i suggeriments.....	p. 32
7. Polítiques públiques.....	p. 32
8. El sector.....	p. 36
9. Espais i programadors.....	p. 37
10. Formació.....	p. 39
Apunts finals.....	p. 41
Anàlisi quantitatiu.....	p. 42
1. Introducció.....	p. 44
2. Infraestructures.....	p. 44
3. Companyies de dansa.....	p. 48
4. Producció i exhibició.....	p. 51
5. Finançament públic.....	p. 57
6. Anàlisi de consum.....	p. 63
7. Perfil dels espectadors.....	p. 66

Notes prèvies

L'evolució de la societat i de la cultura obliguen a una permanent adaptació i actualització de la vida cultural a les noves realitats i contextos, malgrat una certa tendència interna dels agents culturals a refusar alguns d'aquests canvis i el manteniment de posicions centrades més en el passat i la tradició. Aquestes tensions entre memòria i contemporaneïtat conformen una dinàmica interna en tots els processos culturals.

Les polítiques culturals expressen de forma molt clara la contradicció constant entre manteniment i canvi, entre adaptació a nous escenaris i pèrdua de significat, com un procés a on els diferents agents socials van configurant noves significacions i pràctiques de la realitat cultural.

Les polítiques culturals –en el seu origen enteses únicament com un intervencionisme de l'Estat i els seus poders al servei dels grups dominants amb una finalitat política de perpetuació de l'estatus existent– han evolucionat a formes molt més democràtiques i plurals, quan s'entenen com el conjunt d'intervencions de l'Estat, els agents culturals i els grups socials per tal de satisfer les seves necessitats culturals i aportar diferents elements al canvi social.

Amb tot, les polítiques culturals a Catalunya encara es troben molt influenciades pels processos de recuperació democràtica i la configuració d'una nova institucionalitat cultural dels anys vuitanta. Moltes de les dinàmiques d'aquests darrers anys encara tenen empremtes de les pràctiques culturals dels agents culturals durant els darrers anys de la dictadura, motivats per un cert estil de resistència per manca de suport públic a la producció artística.

I més concretament, perquè el desenvolupament cultural que es dona a Europa en la segona meitat del segle XX, amb una creixent participació de l'Estat i les administracions locals en donar suport a la pràctica cultural i la democratització de

la cultura, arriba a l'Estat espanyol i a Catalunya amb molt de retard i amb alguns signes de desavantatge. Podem afirmar que encara, malgrat grans esforços i avenços, estem patint en alguns sectors deficiències estructurals molt profundes que no han trobat tota la vitalitat recuperadora que hagués estat necessària. Aquest aspecte es tradueix de forma molt explícita en uns pressupostos públics per a la cultura molt per sota de la mitjana del nostre entorn o bé amb mancances molt significatives en alguns àmbits específics, com és el cas d'algunes disciplines de les arts.

Una visió més àmplia i actualitzada de les polítiques culturals ens obliga a diferenciar entre la funció de les polítiques culturals públiques i les polítiques que poden portar a terme altres agents socials del sector privat o de l'anomenat tercer sector.

Des d'aquesta lectura es va concebre una perspectiva més diversa de les diferents aportacions a la vida cultural d'una societat, entenent que la interrelació entre els diferents agents és un element imprescindible de vivacitat i dinamisme al servei del desenvolupament cultural.

Però aquesta realitat no pot generar confusió sobre la necessitat d'una intervenció dels poders públics en el camp cultural, que no s'ha d'entendre únicament com a intervencionisme sinó com a la imprescindible aportació per assegurar la diversitat i l'existència de diferents formes culturals. Deixar la vida cultural en mans únicament del mercat, sense cap tipus d'interpretació de l'interès general, pot conduir a una reducció considerable de moltes formes expressives i manca de garantia de la pluralitat i diversitat que caracteritza la vida cultural. És en aquest sentit que certes polítiques culturals públiques adquireixen una dimensió més àmplia que el propi suport a l'activitat, garantint l'existència i permanència de sistemes de creació i producció que configuren el nostre panorama quotidià.

La necessitat d'assumir una responsabilitat pública en la defensa dels interessos generals comporta un alt nivell de complexitat tant per les diferents formes en què l'acció pública pot intervenir en el camp de les arts escèniques com per la necessitat de no incidir massa en la creativitat i deixar un espai d'acció a la iniciativa privada i a la societat civil. Aquesta realitat comporta una de les grans preocupacions del sector de les polítiques culturals contemporànies que es troben a la recerca de formes que creïn equilibris entre els diferents agents, oferint espais que facilitin l'expressivitat i la participació a la vida cultural.

Des d'una perspectiva general de les polítiques culturals, podem observar com existeix un predomini de les estratègies de difusió que han influenciat molt sobre les prioritats en les accions de les diferents administracions catalanes. Aquesta influència ha arribat fins i tot en els criteris de control i avaluació del propi sistema, prioritzant les programacions dirigides al gran públic o valorant els aspectes quantitius per sobre els qualitius.

Les polítiques de suport a la creació i producció sempre s'han trobat amb grans dificultats degut a la manca de recursos suficients i a la poca agilitat del sistema a l'hora d'oferir aquests ajuts. Malgrat això, els antecedents de la pràctica artística que abans anomenàvem han configurat uns escenaris de producció artística molt considerables degut a la gran iniciativa i predisposició dels agents culturals i a les iniciatives dels creadors.

Per altra banda, les estratègies de formació no estan prou consolidades a casa nostra i encara es troben en una certa marginalitat, si les comparem amb la presència de la formació artística en el camp de l'educació superior i universitària a nivell internacional.

Un element molt important de l'escenari de les polítiques culturals a Catalunya és l'existència d'un gran nombre d'agents culturals procedents tant de les dinàmiques de la societat civil com d'un sector privat que s'ha anat creant a partir de l'expansió

d'un mercat cultural més ampli i divers. Els agents culturals s'han convertit en un element catalitzador de les primeres polítiques culturals de la democràcia, assumint una activitat molt alta però amb greus problemes de continuïtat si no es creen nous sistemes de suport a la seva activitat, que no pot subsistir únicament per les dinàmiques de l'oferta i la demanda. El propi sector cultural ha d'assumir una "inversió" molt important en la seva acció per mantenir una diversitat i pluralitat molt alta i significativa sense un tipus de recolzament institucional que li permeti recuperar les seves aportacions amb una visió de futur.

En el cas de les arts escèniques, aquesta dimensió pública adquireix un gran significat per garantir un paisatge ric en matisos i diferències sense exclusions i amb una alt marge de llibertat que requereix una societat democràtica.

Aquest escenari no és el mateix per a tots els sectors culturals, però resten alguns tipus d'expressivitat que tenen moltes més dificultats a l'hora d'arribar al que podríem anomenar "normalitat funcional". En aquest cas, malgrat els grans canvis, el sector de la dansa es pot considerar com un exponent d'una gran activitat subjecte a una inestabilitat molt alta.

En aquest context general, el sector de la dansa es troba en una situació ambivalent entre les perspectives positives de la seva acció i les dificultats d'expansió de la seva potencialitat.

Malgrat que s'han fet grans esforços en la promoció i integració de la dansa dins de les polítiques culturals a nivell local com nacional, evidenciem una gran dificultat per presentar un escenari clar de futur. La inestabilitat del sector i la manca de polítiques a mig i llarg termini han conduït el sector a una perspectiva massa limitada, moltes vegades centrada en la supervivència dels projectes. La manca de contractes programa amb més horitzó deixen el sector en mans de les dinàmiques del moment i molt subjectes a canvis i imprevistos. Hi ha una necessitat de superar una certa provisionalitat que ve donada pels antecedents i la

manca d'uns mínims estructurals que assegurin la producció i creativitat més enllà del curt termini.

La dansa es centra en la necessitat d'apostar per polítiques de foment de creativitat i, sobretot, d'experimentació en nous formats i llenguatges. Aquestes polítiques han d'acceptar la gestió d'un risc i apostar per nous agents que introdueixen innovació i nous formats. Aquestes polítiques no es poden donar únicament des del suport a la producció (encara que és un element important) sinó han de situar-se en la perspectiva de la confiança i el repte per a la innovació. Aquest element adquireix molta importància en el sector cultural quan només es valoren els aspectes formals de la gestió (resultats i impacte mediàtic). Cal introduir nous valors més propers a les aportacions de la creativitat i als intangibles de noves aportacions a la contemporaneïtat.

En aquest sentit, la projecció exterior de la nostra dansa en els escenaris internacionals és una plusvàlua molt important per a la nostra cultura, que demostra el gran dinamisme del sector i la necessitat d'un millor acolliment a l'interior en les polítiques culturals pròpies. Aquest fet ens demostra la necessitat d'una àmplia lectura del fet cultural que no pot analitzar-se únicament des de posicions internes sinó que ha de trobar una bona relació entre el desenvolupament cultural en proximitat i la presència de la nostra cultura en els escenaris en globalització. Des d'aquesta perspectiva, la presència internacional de la nostra dansa ens evidencia un punt fort de la realitat actual que no troba els suficients elements en les estructures internes de les polítiques culturals.

En aquest cas, els valors dominants en les programacions i els criteris de subvenció no contemplen amb suficient claredat la incorporació de produccions artístiques que no es poden valorar únicament pels criteris clàssics de credibilitat o pel nombre de participants, sinó per les aportacions de noves perspectives i la recerca de processos de progressió dins de l'expressivitat col·lectiva.

En el cas de la dansa a Catalunya, motiu d'aquest estudi, és a on es troba la necessitat d'una reflexió més profunda sobre els equilibris necessaris en el camp de les polítiques culturals. Per una banda, equilibri entre producció i creativitat amb la imprescindible estructura de distribució interna i externa. Per altra, no es pot apostar per la difusió cultural del sector sense un recolzament clar i explícit a processos de creativitat molt amplis que comporta la relació intensa entre formació, investigació i processos de creació artística. Relacions que no es poden donar únicament per interès dels diferents agents sinó que cal trobar uns espais o confluències a on es pugui donar aquestes interrelacions o sinèrgies. I finalment, la complementarietat i equilibri entre una participació de l'administració pública amb el dinamisme i risc assumit pels agents privats, els quals poden trobar el seu paper en la mesura que assumeixen una part del procés i poden compartir amb altres agents aquells aspectes necessaris però difícilment assumibles des de la rendibilitat privada. És a dir, la necessitat d'unes polítiques obertes a la participació de tots els actors culturals però amb el suficient recolzament per mantenir un cert interès general en els processos creatius. El sector de la dansa, per la seva morfologia i estructura, és un bon exemple de polítiques de complexitat tan necessàries per superar el simple patrocini de la cultura.

Anàlisi qualitatiu

1. Introducció

La part de l'informe que aquí comença pretén analitzar des de diferents perspectives els principals elements que han contribuït a conduir el sector de la dansa cap a la situació actual.

Com a part més qualitativa de l'informe, el gruix de la informació ha estat extreta bàsicament a partir de converses mantingudes amb diferents persones relacionades amb el sector. El dèficit d'estudis previs al respecte ha dificultat que el punt de partida d'aquest apartat comptés amb algun tipus de referent. S'ha basat, doncs, en l'opinió i perspectiva del conjunt de persones consultades. A partir d'aquí la nostra tasca ha estat confrontar opinions i extreure'n una sèrie de conclusions.

Aquesta és la part de l'estudi que segurament generarà més opinió. La complexitat de l'assumpte tractat i els diversos agents implicats no en facilita l'anàlisi. Amb tot s'ha dissenyat aquest apartat a partir de quatre enfocaments diferents: les polítiques públiques, el sector, els programadors i la formació. La relació causa-efecte entre cadascun dels quatre àmbits és molt present en algunes de les problemàtiques tractades i, per tant, moltes vegades resulta complex no repetir idees o conceptes que ja s'havien tractat en un altre apartat.

2. Metodologia

El primer pas que es va fer quan ens vam plantejar la realització d'aquest estudi va ser identificar els principals agents integrants en totes les seves vessants del sector de la dansa. En primer lloc les companyies de dansa professional ubicades a Catalunya.

Al conjunt de companyies de dansa se'ls va enviar un ampli qüestionari que abraçava diverses temàtiques i que tenia per objectiu la reflexió i l'anàlisi de la situació actual de la dansa a Catalunya¹.

L'objectiu d'aquest qüestionari era que cadascuna de les companyies opinés i reflexionés sobre la situació actual del sector de la dansa en totes les seves vessants: reflexió sobre el propi sector i les seves responsabilitats, sobre el paper de l'administració pública, sobre el sector privat, sobre els espais escènics i els programadors, sobre la formació, sobre les noves estratègies a desenvolupar, etc. S'ha fet per part de les companyies participants un exercici interessant de reflexió i proposta per tal d'aportar la seva visió i experiència a l'estudi.

Al mateix temps es va consultar diferents programadors que acostumen a programar dansa durant la temporada. Bàsicament es volia una opinió sobre el seu punt de vista respecte el sector però a la vegada es volia saber quines eren les motivacions, els avantatges i les dificultats amb què es troben quan es disposen a programar dansa.

Finalment s'han realitzat un seguit d'entrevistes personals amb diferents personalitats que hem considerat rellevants i representatives, que ens han ajudat a obtenir una visió més completa dels diferents aspectes que conformen el sector; per exemple, amb responsables de centres de formació, amb alguns ballarins/coreògrafs, etc.

Del conjunt d'informació rebuda es nodreix el contingut del present estudi.

¹ Veure annex

DESCRIPCIÓ I ANÀLISI

3. Polítiques públiques

Les polítiques culturals que les diferents administracions han desenvolupat des del retorn al sistema democràtic han estat constantment objecte de debat. Rarament hi ha hagut consens entre la classe dirigent i el conjunt del sector cultural. A més, el fet que cada administració hagi dissenyat la seva política cultural sense un acord de base amb les altres administracions ha impedit una concepció global d'aquestes polítiques.

Al mateix temps la història recent del nostre país ha condicionat el normal desenvolupament de les polítiques culturals. La recuperació de les institucions després de l'època de dictadura va revertir des d'un punt de vista de les polítiques culturals en un esforç de recuperació de la identitat cultural. Per tant, totes aquelles accions que havien d'anar dirigides al foment de la creació no foren prioritàries en un primer moment.

Aquesta herència de les polítiques culturals establertes en la primera etapa de la democràcia ens està afectant encara avui en dia. No hi ha una estructura ni uns criteris clars en quant a les polítiques dissenyades pel foment de la creació i les polítiques existents moltes vegades van a remolc del propi sector; és a dir, no s'han dissenyat amb antelació posant les bases per al normal desenvolupament de la creativitat, sinó que en molts casos s'han dissenyat *a posteriori* com a conseqüència de les demandes o problemes d'algun dels sectors.

Aquestes polítiques acostumen a tractar aspectes concrets fruit de la necessitat emergent, però acostumen a estar mancades d'una planificació rigorosa i consensuada que faciliti la possibilitat de que esdevingui eix vertebrador i regularitzador a partir del qual tota manifestació artística, sobretot aquella que no

respon inicialment a una lògica industrial, tingui la possibilitat de desenvolupar amb total normalitat el seu llenguatge.

En aquest sentit, les polítiques culturals haurien de garantir l'equilibri entre els tres eixos següents: suport a la creació, suport a la difusió i, finalment, suport a la formació. Cadascun dels tres eixos s'hauria d'aplicar a tota manifestació artística, adaptant a cada sector les especificitats requerides. La seva intervenció ha de ser més decisiva en els casos on el mercat desatengui un d'aquests llenguatges, com és el cas de la dansa.

I en aquest cas concret, actualment existeix un clar desequilibri entre difusió i suport a la creació respecte a la formació. Aquest desequilibri afecta en gran mesura el desenvolupament i evolució del sector de la dansa.

Dins del conjunt de les arts escèniques, la dansa és l'expressió artística que té com a plusvàlua la creativitat² i la innovació. Per tant, els criteris d'avaluació i d'anàlisi no poden tenir la mateixa lògica que el teatre, per posar un exemple. Si realment no existeix una bona intervenció de les polítiques culturals, tant en la planificació com en l'execució, es corre el risc de pèrdua de creativitat. Aquest fet afectaria negativament en la diversitat cultural de la societat.

A més, la dansa ha estat l'expressió artística dins de les arts escèniques que ha exportat més en relació al seu volum tal i com s'observa en les dades exposades en aquest informe. És un art que per la seva idiosincràsia es presta a una difusió internacional, té gran importància com a article d'exportació cultural. I és aquí on creiem que la dansa produïda a Catalunya podria tenir un lideratge a nivell

² Entenem creativitat com el procés mitjançant el qual es produeixen noves idees, mentre que la innovació és el procés a través del qual s'apliquen aquestes idees. Una societat / ciutat pot ser molt creativa i no disposar de prou capacitat analítica, avaluable i econòmica per desenvolupar solucions innovadores. La creativitat és la condició necessària per a la innovació, però la innovació és la que determina la maximització del potencial d'una societat / ciutat. El pas de la creativitat a la innovació comporta l'avaluació, la qual no forma part per si mateixa del procés creatiu. Avaluar implica establir l'escaïença d'una idea en una situació donada, la possibilitat que sigui factible, l'eficàcia en relació amb el cost i l'impacte socio-cultural.

internacional ja que existeix la potencialitat, existeixen tant companyies com creadors que són capaços d'assumir i desenvolupar aquest paper. Però per arribar-hi calen recursos i l'estabilització del conjunt del sector.

Arribats a aquest punt, l'anàlisi del paper que desenvolupa l'administració pública envers el sector de la dansa resulta força complexa i, a vegades, partisana. Per una banda perquè el tema es tracta des d'una òptica particular segons l'administració i les sensibilitats de cadascuna de les forces polítiques que la dirigeixen. I en segon lloc, perquè la dansa és un sector podríem dir novell en el seu conjunt i sempre se l'ha tractat i analitzat com si fos una petita branca de les arts escèniques.

Tenint en compte tot això, unit a la ja mencionada manca de cohesió del propi sector, condiciona molt el tractament de les actuals polítiques culturals respecte a la dansa.

Com a resultat de tots aquests aspectes que s'han comentat només cal analitzar mínimament les polítiques que cadascuna de les administracions està aplicant en quant al sector de la dansa i es veurà que presenten una certa ambigüïtat i poca definició respecte al què entenen com a "*foment de la creació*".

El conjunt de polítiques han estat dissenyades per gestors públics sense comptar massa amb l'assessorament o opinió de persones vinculades al sector. La figura de l'interlocutor no ha estat segurament la més apropiada i això ha generat desconfiança i recel fruit segurament de la manca d'un llenguatge comú a partir del qual poder entendre's.

Les polítiques de suport a la creació s'han dissenyat bàsicament a partir del foment a la producció³. Es fomenta més la producció que no pas l'exhibició fet que

³ Com a exemple es pot consultar el DOGC núm. 3585 – 28/02/2002 (<http://www.gencat.es/diari/3585/02029096.htm>). En l'apartat "b" de les subvencions a companyies de dansa el criteri exposat és el següent: "La contribució del projecte al foment de les noves creacions dels/de les coreògrafs/es catalans/es".

alimenta que molts ballarins vegin amb bons ulls la possibilitat d'esdevenir coreògrafs / productors d'un espectacle per tal d'assegurar-se l'ajut institucional. Aquesta situació desequilibra en certa mesura la balança del mercat, entre l'oferta i la demanda.

L'elaboració d'una política clara i satisfactòria al respecte és una de les grans mancances de les polítiques culturals. Per tant, cal en primer lloc dissenyar una estratègia ben definida d'acord amb el sector que permeti obrir la finestra per incloure-ho a l'agenda política.

Les polítiques institucionals fins aquest moment han estat orfes d'una planificació mínima a mitjà i llarg termini. Podríem dir que en línies generals les polítiques culturals han prioritzat l'engranatge del sistema sobre el foment i la planificació del sector. I aquesta política ha generat que s'establissin una sèrie de tendències que no han estat del tot positives per al conjunt del sector.

És cert que des de l'Administració s'han endegat accions i projectes que han millorat de manera substancial el panorama existent, com per exemple l'Espai de Dansa i Música de la Generalitat de Catalunya que té com a missió "*afavorir la consolidació de la música i la dansa actuals a Catalunya i pal·liar les dificultats professionals d'ambdues disciplines*"⁴, o bé l'Oficina de Difusió Artística (ODA) de la Diputació de Barcelona que té un programa específic per a la promoció i difusió de la dansa als teatres municipals⁵. En aquest sentit també s'ha reactivat un pla de residències⁶ per a companyies de dansa en alguns municipis. És un tipus d'acció o projecte que ja fa molts anys que s'aplica en alguns països europeus però que encara aquí es pot considerar com a embrionari i que encara cal veure'n els resultats.

⁴ <http://cultura.gencat.net/espai>

⁵ <http://www.diba.es/oda/default.asp>

⁶ Aquest pla de residències té en aquests moments quatre centres implicats en quatre municipis repartits pel territori de Catalunya. Es tracta de Ca l'Estruch a Sabadell que allotja la companyia Andrés Corchero; la ciutat de Vic acull en l'Institut del Teatre a la companyia Lanònima Imperial; al centre cultural de Sant Cugat del Vallès hi resideix la companyia Metros i, finalment, el Teatre Nacional de Catalunya ha endegat un projecte pilot acollint la companyia Sol Picó.

Tot i això, però, hi ha una gran mancança d'un projecte clar i precís a llarg termini del conjunt d'administracions que amb el consens del sector esdevingui la plataforma necessària per reactivar definitivament la situació actual del món de la dansa. S'ha de tenir clar que a dia d'avui la dansa depèn de les administracions públiques. Sense la seva intervenció bona part de les companyies no podrien subsistir.

Bona part de les companyies productores de dansa professional són companyies d'autor; és a dir, el producte coreogràfic és desenvolupat per creadors que segueixen una línia estètica i estilística pròpia, i que té el seu valor específic al costat de la creació internacional. Tot i així, aquest aspecte no és suficientment valorat i comprès socialment, al contrari del què succeeix a països del nostre entorn (França, Holanda, Gran Bretanya o Alemanya), que han desenvolupat polítiques culturals específiques per aquest fenomen de vitalitat creativa. Aquesta situació dona lloc a una percepció difusa de la realitat coreogràfica catalana i espanyola, tant nacional com internacionalment.

4. El sector

Amb tota seguretat aquest és el punt on trobaríem més consens en el conjunt del sector. Hi ha una sensació general que les coses no acaben de funcionar del tot bé, que els mecanismes utilitzats per vetllar pel bon funcionament de la dansa no acaben d'estar ben engreixats i què, per tant, cal fer l'esforç de reflexió i acció per intentar desbloquejar aquest sentiment d'estancament que s'ha apoderat del conjunt del sector.

De qui és la responsabilitat? Aquí és on hi ha els matissos i les discrepàncies. Quin és el camí a seguir per desencallar aquesta situació? Evidentment en aquest cas existeixen opinions diverses i a vegades contraposades.

A continuació s'esmenten alguns dels punts claus que afecten al sector i que haurien de ser objecte d'estudi i intervenció per part del conjunt dels agents implicats.

4.1. Dansa i les arts escèniques

Abans d'entrar en matèria cal fer un anàlisi de la situació de la dansa com a art en el conjunt de les arts escèniques. I aquí cal incidir en la gran dificultat que la dansa ha trobat a Catalunya i a la resta de l'Estat Espanyol a l'hora de ser considerada un art en si mateixa.

Aquesta situació ha estat clau en la percepció posterior que tant l'administració pública com el propi sector privat, així com el públic en general, han heretat d'aquesta realitat. Aquest fet ha contribuït al foment de la percepció de la dansa com a branca del teatre, restant cert valor al propi fet artístic.

La generació de companyies que en aquests moments tenen al voltant de 20 anys d'existència van tenir la seva època daurada a finals de la dècada dels 80 i principis de la dels 90. Algunes d'aquestes companyies van trobar el seu reconeixement en els circuits internacionals en països on la dansa té una alta rellevància en el conjunt de les arts escèniques. Però ho van fer a títol personal sense una estructura i un padrinatge al nostre país que generés vincles per a intercanvis.

Aquí, a Catalunya, aquestes mateixes companyies no trobaven sortida a una situació que s'ha anat agreujant amb el pas del temps. El sector de la dansa ha crescut de cara endins, hi ha hagut una certa regeneració però molts dels problemes encara són vigents.

Des d'un punt de vista creatiu, la dansa ha experimentat un creixement espectacular en els últims anys tant a nivell europeu com al nostre país. La dansa

ha adoptat un paper important dins el terreny de la investigació i la innovació en el camp de les arts escèniques. Tot i així, aquest procés no ha vingut acompanyat del degut reconeixement per part de bona part dels programadors i dels responsables polítics.

Aquest creixement només s'ha vist reflectit de cara endins, en quant al desenvolupament creatiu, en quant a les dades quantitatives referents al nombre de ballarins i companyies, etc. però no s'ha reflectit de cara enfora, on hi ha grans dificultats per poder expandir-se (poca programació, poques representacions, poca rellevància en el conjunt de les polítiques culturals, etc). A aquest fet s'hi ha afegit el factor que a la dansa històricament no se l'ha considerat com a una professió⁷, fins i tot es podria dir que ha estat objecte de desprestigi.

En aquest punt, s'hauria de fer un esforç per a la dignificació del sector tot reconeixent i promocionant la dansa com a un art en si mateix, així com tractant com a professionals el conjunt de companyies que operen al nostre país. Però aquest reconeixement no ha de venir tant sols des de l'exterior sinó que el propi sector ha de prendre consciència que la dignificació de la dansa passa per coordinar i estructurar un sector que històricament ha conviscut amb una certa disgregació, amb un cert individualisme fruit segurament de la necessitat de supervivència econòmica.

4.2. Estructura i procés

L'objectiu d'aquest apartat és fer un repàs del que podríem anomenar "procés de creació i exhibició d'una obra". Creiem rellevant incloure'l perquè d'aquí es podrien extreure algunes reflexions que posteriorment podrien ser d'ajuda per tal d'arribar a una sèrie de conclusions.

⁷ Entenem com a "professió" tota aquella activitat i/o ocupació que està reconeguda i emparada legalment, exercida per persones amb coneixements i formació sobre la matèria, amb regularització contractual que defineix el marc que determina els drets i les obligacions de les persones i entitats que la desenvolupa.

- En primer lloc ens fixarem en la figura del **creador – coreògraf**. D'aquesta figura se'n deriven algunes reflexions i algunes qüestions. Assenyalarem les més rellevants. La primera estaria relacionada amb l'objecte de la creació; normalment el coreògraf, sobretot de dansa contemporània, concep una obra prenent bàsicament com a referència aspectes del seu propi llenguatge.

La segona qüestió estaria relacionada amb els criteris de creació. El creador tendeix a fomentar la seva creativitat a partir de valors estètics i, ocasionalment, a partir de qüestions de fons o de concepte.

La pregunta és: existeix una preocupació per part del creador per proporcionar eines al públic que desxifri el contingut de la seva obra? Com establir una relació entre el públic i el llenguatge creador contemporani?

- El segon agent seria el **productor**. Aquesta és una figura clau en tot el procés de creació. Sovint ens trobem que en moltes de les companyies és la mateixa persona qui desenvolupa les funcions de coreògraf – productor. En aquest cas caldria fer esment a l'administració i gestió interna de la companyia o empresa. Conceptes com pressupost, recerca de finançament, recursos humans, recursos materials, màrqueting, estratègia de mercat, administració, etc són aspectes que un bon productor ha de saber conjugar a la perfecció per tal d'optimitzar una producció. Quin perfil hauria de tenir aquesta figura? Estan realment preparats la majoria de productors de les companyies?
- En tercer lloc trobaríem el **programador**. Quin són els criteris a partir dels quals es regeixen les programacions de cada sala? Quin factor acostuma a pesar més, l'artístic o l'econòmic? Quines són les motivacions que porten al

programador a programar dansa? En quins criteris es basa? També hi ha un aspecte molt important com és la política de preus.

- A continuació hi trobem el paper del **difusor** de la informació, mitjans de comunicació de tots els formats. Aquí ens hauríem de preguntar quin és el paper que els mitjans desenvolupen vers la dansa. Quines són les motivacions per no informar regularment sobre els espectacles de dansa? Quina seria la responsabilitat dels mitjans de comunicació sobretot públics en el procés de creació i en l'educació del públic?
- Per últim, està el **públic**. Sembla ser que el públic que assisteix a espectacles de dansa és fidel i pertany majoritàriament a un ambient metropolità, fet que limita molt els circuits d'exhibició. Té la dansa un públic potencial que encara no s'ha familiaritzat prou amb el seu llenguatge? De la mateixa manera, quins són els obstacles principals que impedeixen l'accés a un públic molt més ampli? Seria possible dir que la manca de referents per part de l'espectador dificulta en gran mesura la transmissió d'un missatge prou potent com per atrapar l'atenció del públic?

És evident també que hi ha dos factors molt importants que estan en relació directa amb tot aquest procés: per una banda les polítiques culturals i la responsabilitat de l'administració a l'hora de generar les condicions necessàries per tal de què tot aquest procés es pugui portar a terme amb qualitat. Per altra banda, hi ha el tema de la formació i el paper que ha de desenvolupar. Ambdós factors s'aniran analitzant i comentant posteriorment.

Com es veu moltes són les qüestions que es generen a l'observar tot aquest procés, algunes d'elles de difícil resposta.

4.3. Situació actual

La manca d'una estructura sòlida que el sector ha vingut arrossegant al llarg de la seva història i el poc interès que en línies generals ha mostrat l'administració pública, ha generat que dins el sector s'hi hagi instal·lat un cert aire de pessimisme i desencant.

Aquesta sensació sembla ser que continua vigent a l'actualitat. Amb tot, però, s'han fet i s'estan fent esforços per intentar modificar la situació. Fins al moment aquests esforços no han donat els fruits esperats i la nova etapa que endega l'APDC és massa incipient per veure'n els resultats.

No hi ha hagut una política institucional planificada i a llarg termini d'acord amb el conjunt del sector, fet que l'ha conduït a una situació poc dinàmica on els professionals han anat quedant atrapats en una situació d'estancament. Aquesta mancança provoca que no es rentabilitzin les inversions que s'han anat fent en aquest sentit (tant econòmiques com d'imatge) i que sempre es tingui la sensació d'estar en el mateix punt inicial.

Per la seva banda, el sector de la dansa és força jove si s'analitza globalment. Podríem dir que tot just ara comença la seva etapa de maduresa i ha pecat de no saber treballar de forma coordinada entre les diferents companyies per reivindicar millores en la seva professió. Aquesta manca d'homogeneïtat respon a diferents valors i graus d'experiència entre les companyies històriques i les de nova creació. La majoria del sector pensa bàsicament en termes creatius i poques vegades pensa en termes més empresarials, fet que condueix a la llarga a problemes relacionats amb l'exhibició i producció.

Però sens dubte existeix un bon substrat d'actors (ballarins, coreògrafs, etc), malgrat que molts d'ells estan mancats de clars sistemes de referència, de

definicions, d'eines que permetin conèixer, contextualitzar i al mateix temps planificar.

I aquesta dinàmica ha quedat reflectida posteriorment en el comportament de les companyies envers al propi col·lectiu. La cooperació i la coordinació han estat gairebé inexistents i s'ha creat un clima de competència imperfecta i desigual dins del propi sector.

L'escassetat de recursos econòmics fa que les companyies hagin de lluitar per aconseguir petites parcel·les de poder, per obtenir una porció de l'únic pastís que hi ha en joc. Però no totes les companyies surten del mateix punt de partida per aconseguir-ho.

Un cop en aquesta dinàmica de competència dins del sector s'ha argumentat primordialment des de la queixa i poc des d'un projecte clar i concís. La gran majoria de professionals s'ha vist abocada a dedicar bona part de la seva energia, capacitat i esforç a la simple supervivència, fet que ha suposat afrontar i buscar solucions a moltes carències que en altres països europeus ja han estat resoltes pel propi Estat o les administracions regionals i locals.

Les polítiques culturals no han fomentat l'establiment d'una perspectiva laboral prou sòlida. Les noves promocions tenen veritables problemes per fer-se un lloc en el cercle professional. Les companyies no poden suportar econòmicament un nombre gaire elevat de ballarins en nòmina i la relació que s'estableix tendeix a ser per espectacle produït. Aquesta manca de perspectiva laboral fa que molta gent opti per fer el seu propi treball, a què hi hagi gairebé tants coreògrafs com ballarins, i això desequilibra l'oferta i la demanda.

A més, la majoria de coreògrafs de les noves companyies es veuen abocats a realitzar tasques de direcció, de creació i de gestió empresarial. En aquest sentit no han rebut formació per executar aquest tipus de treball, no tenen prou clars els

punts de referència on anar a consultar o assessorar-se i moltes vegades s'ajuden d'experiències d'altres col·legues que han passat per la mateixa situació. Per tant, el perfil professional de molts coreògrafs no s'adequa a les tasques gerencials que han de realitzar en el dia a dia, fet que origina que algunes companyies externalitzin aquests serveis a un advocat o gestor.

Tant sols les grans companyies de dansa poden sustentar una estructura de personal administratiu sòlida, i no sense problemes. Amb tot, també aquestes companyies depenen en gran mesura de les subvencions públiques que reben anualment. I és que totes i cadascuna de les companyies consultades declaren que és a partir de les subvencions rebudes que poden arribar a sobreviure.

Tot i així, són poques les companyies que tenen una certa continuïtat en el seu pressupost. Les dues fonts principals d'ingressos de les companyies, les subvencions i el nombre de *bolos* o exhibicions d'una producció, varien segons la temporada. Aquests alts i baixos tan pronunciats no ajuden a l'estabilitat.

Aquesta precarietat i inseguretats econòmica que la majoria de companyies de dansa pateixen fa que la seva estructura interna sigui força voluble. Es treballa en molts casos des de la incertesa, des d'una estructura poc sòlida lligada en la majoria dels casos a produccions concretes. Aquest fet genera que les companyies no puguin contractar els ballarins durant tot l'any, fet que dificulta el treball de preparació d'un espectacle.

Aquesta situació condueix a bona part de les companyies a produir un o dos espectacles com a màxim per temporada per tal de que esdevingui el més rentable possible.

La situació, doncs, en el sector de la dansa no és ni molt menys la idònia per al normal desenvolupament de l'activitat creativa. Hi ha diferents elements que necessitarien ésser revisats i modificats, alguns d'ells competència i voluntat

directa del propi sector. En tot cas, en el plec de conclusions o recomanacions apuntarem les que creiem més adequades i plausibles en els moments actuals.

5. Espais i programadors

En línies generals, l'opinió dels professionals de la dansa consultats és que l'estat dels espais escènics estables de Catalunya és força bo i permet desenvolupar la seva activitat amb la infraestructura mínima i necessària per al bon funcionament de l'espectacle. Potser l'objecció vindria per aquells espais de nova creació que s'han construït sense consultar especialistes del sector i què amb un bon assessorament podrien haver tingut millors condicions per al desenvolupament dels espectacles de dansa.

D'acord amb això, un dels aspectes que s'ha de tenir en compte en tot el procés de producció i exhibició d'un espectacle de dansa és, sens dubte, la figura del programador.

Si parlem en termes generals, trobarem que no existeixen gaires programadors de teatres catalans que tinguin un especial interès vers la dansa i que alhora en siguin especialistes.

A aquesta mancança se li afegeix un altre problema que no és res més que el cost econòmic que suposa per a un teatre programar un espectacle de dansa. Bona part d'aquest cost ve donat perquè la dansa té unes necessitats tècniques específiques que pocs gestors culturals coneixen bé, com podria ser el linòleum, la il·luminació, el so, etc. Aquests requisits incrementen molt el cost de l'espectacle, fins al punt que moltes vegades la recaptació de la taquilla no cobreix la despesa que suposa la fitxa tècnica dels espectacles. En conseqüència, tant als programadors com als responsables dels teatres els hi és molt difícil justificar una programació continuada de dansa.

Aquesta mancança d'especialistes en dansa en les direccions dels espais escènics i el predomini del criteri de bons resultats econòmics a curt termini que acostumen a aplicar les direccions dels teatres, fa que el sector estigui orfe d'un circuit estable on poder presentar les seves produccions.

A més, quan un programador públic o privat es decideix a programar un espectacle de dansa ho fa normalment per un període inferior a la setmana, fet que dificulta la tasca de persuasió i fidelització de públic.

Si parlem dels festivals tant nacionals com internacionals que es celebren al nostre país la problemàtica vindria a ser la mateixa. La dansa programada acostuma a ser insuficient i els criteris poc definits. I tot és fruit de la poca definició amb la que treballen el conjunt d'agents del sector.

Si observem la programació dels grans festivals de l'escena internacional veurem que la dansa té una gran presència en aquells festivals que pretenen estar implicats en les últimes tendències, fruit segurament de què la dansa contemporània i de creació ja fa alguns anys que està a l'avantguarda de la renovació del llenguatge dins de les arts escèniques.

La presència de companyies internacionals en les programacions dels festivals i teatres del nostre país és ben escassa. I quan s'ha programat normalment s'ha fet des d'un criteri basat en els grans noms, que porten darrera seu un públic assegurat.

Més enllà del benefici immediat, la dansa no en surt reforçada, perquè no hi ha una política estable i continuada de programació de dansa internacional; per tant, en aquests grans espectacles no es genera un nou públic, ni tampoc se l'educa. La contractació respon a moments puntuals de la temporada i es busca més l'impacte mediàtic que a una planificació prèvia, regular, consensuada i a llarg termini.

Finalment, com a darrer aspecte d'aquest apartat, cal fer menció especial a aquelles iniciatives que des de les limitacions pressupostàries programen regularment dansa en els seus espais: La Porta, La Caldera o Conservas entre d'altres. Els resultats obtinguts en relació amb els mitjans disponibles estan demostrant la viabilitat dels projectes realitzats amb el complet coneixement del sector i de les seves necessitats. En aquest mateix sentit caldria ressaltar el festival "Dies de Dansa" que organitza l'Associació Marató de l'Espectacle⁸ o el Festival de Dansa de Terrassa⁹ que recentment ha celebrat la seva primera edició.

6. Formació

L'aspecte formatiu ha estat històricament centre de debat de tots els agents del sector. S'ha parlat abastament de quin paper ha de desenvolupar, de qui ha de regir els criteris acadèmics, de quina ha de ser la interrelació amb el sector professional, etc. És un debat que s'ha desenvolupat al llarg del temps i que encara no s'ha arribat a un mínim consens.

La divergència s'accentua quan aquesta formació és de titularitat pública i esdevé la més important i la que té més pes en el nostre país. A l'Institut del Teatre¹⁰, doncs, tot i que se li reconeix que juga i ha de jugar un paper decisiu per al normal desenvolupament de nous professionals, se li recrimina bàsicament que visqui d'esquena al sector i que la formació que imparteix no s'adiu a la realitat de la dansa contemporània professional. Se li recrimina també que el Departament de Dansa Contemporània s'hagi diluït dins de la formació professional i superior malgrat que durant molts anys va ser la font a partir de la qual es va crear majoritàriament el sector professional de dansa del nostre país.

⁸ <http://www.marato.com>

⁹ <http://www.terrassa.org/cultura/cultura/3-5/tensdansa/portada.htm>

¹⁰ <http://www.diba.es/iteatre/>

Per la seva banda, els formadors veuen molt difícil la seva tasca d'incorporar nous talents al mercat professional si el conjunt del sector no es normalitza i no s'organitza per intentar estar més present en l'escena, tant nacional com internacional.

El dilema en el cas de la formació en el nostre país seria que si pel sol fet que les companyies de dansa catalanes siguin primordialment de dansa contemporània cal enfocar la formació envers aquest registre o bé adoptar la postura actual d'intentar dotar al ballarí dels màxims registres artístics possibles acceptant que, al ser un llenguatge corporal, la dansa té un mercat laboral universal.

Aquest és un punt crucial que cal que els responsables del disseny de la formació de l'Institut del Teatre tinguin en compte en tot moment. El que sembla evident és que la incorporació dels antics estudiants a l'entorn professional és summament difícil. El flux d'incorporacions a les companyies professionals en els darrers anys ha estat molt baix en comparació al volum total d'estudiants que han acabat els seus estudis.

I aquest és un fenomen que caldria també analitzar en la seva globalitat. S'haurien de depurar les causes i les responsabilitats. És cert que la manca de regularització del sector en el seu conjunt, però sobretot en l'àmbit professional, no ajuda a que hi hagi una incorporació normalitzada de nous ballarins a les companyies. Però també és probable que existeixin altres causes que caldria analitzar amb més detall: els plans d'estudi, les relacions entre l'àmbit formatiu i el professional, la renovació o readaptació dels continguts, la formació continuada, etc.

Amb tot, dins de l'Institut del Teatre s'estan produint canvis i modificacions en els plans d'estudi. La primera promoció de llicenciats en Estudis Superiors de Dansa sortirà el proper curs, que té per objectiu *"dotar als ballarins d'una formació superior. Es tracta d'una carrera en la qual la prioritat és l'estudi, la reflexió i la investigació sobre el fenomen cultural i artístic de la dansa i la preparació dels*

*professionals per adquirir coneixements i mètodes per a la transmissió d'aquests sabers i per a la creació artística de qualitat, ja sigui coreogràfica o interpretativa*¹¹. De cara al futur s'està plantejant la possibilitat de muntar un departament d'investigació i de publicacions, així com l'elaboració de diferents cursos de reciclatge que contemplaran diferents temàtiques i seran oberts a tothom.

PROPOSTES I SUGGERIMENTS

La part que aquí comença pretén dibuixar possibles vies de desenvolupament per tal de regularitzar i millorar de forma substancial el conjunt del sector. Les propostes són fruit dels comentaris que els propis agents consultats ens han manifestat així com també de les reflexions que el propi equip responsable d'aquest estudi ha vingut realitzant a partir de les converses mantingudes.

7. Polítiques públiques

Redefinir el disseny de les polítiques culturals que s'ajustin a la realitat i a les necessitats dels diferents sectors, en aquest cas la dansa, és un dels primers objectius que els responsables polítics s'haurien de proposar. I per arribar a aquest punt calen una sèrie d'ingredients que assegurin la correcta implantació d'aquestes polítiques.

Com a punt de partida cal la ferma voluntat política per plantejar i solventar de la millor manera possible els reptes de cadascun dels sectors culturals. I per arribar a fer això cal en primer lloc escoltar cadascun dels sectors i, en segon lloc, saber interpretar i aplicar de la millor manera possible les demandes que cada sector pugui tenir.

¹¹ <http://www.diba.es/iteatre/>

La figura clau de tot aquest procés és la de l'interlocutor. És molt important que el sector tingui un interlocutor reconegut i recolzat pel conjunt de les persones i integrants que el conformen. Com ja s'ha comentat, en el cas de la dansa potser aquesta ha estat una de les mancances més importants en els darrers anys.

Per la seva banda, és també molt important que el representant o interlocutor de l'administració sigui una persona amb suficient autoritat interna però que també sigui una bona coneixedora del sector que tracti, en aquest cas la dansa. I potser aquí també hi ha hagut un cert dèficit que ha generat que els ponts de diàleg entre ambdues parts fossin summament difícils.

Un cop tractat i resolt el tema dels interlocutors s'haurien de dissenyar les polítiques d'acord amb les necessitats del conjunt del sector a mitjà i llarg termini. Els problemes del dia a dia que el sector presenta s'arreglarien si les accions que es porten a terme tinguessin un horitzó clar i concís, i es deixessin de banda totes aquelles decisions que es prenen per solventar aspectes immediats.

Aquest procés a llarg termini hauria de tractar o redissenyar sis aspectes bàsics:

1. Revisió de les polítiques d'adjudicació de subvenció a les companyies i als centres de programació. En primer lloc s'hauria d'augmentar la partida pressupostària que es destina a la dansa, tot i que les dades facilitades per la pròpia Generalitat, per exemple, indiquen un increment substancial d'aquesta partida en els darrers anys. Segurament no és tant un problema de quantitat sinó de qualitat d'aquests diners invertits. Caldria posar més èmfasi, per exemple, en el foment de l'exhibició.
2. Implantació generalitzada de contractes-programa per al conjunt de companyies per un període renovable de tres anys. En certa manera l'aposta aniria encaminada a canviar l'actual política de finançament anual i per producció a una política que apostés pel treball a mig termini fet que

ajudaria a una major estabilitat del sector, tant de les companyies i les seves estructures com de la seva obra artística.

Aquesta opció també fomentaria i potenciaria la creació ja que facilitaria el risc i l'exploració de nous llenguatges.

3. Foment i creació de xarxes d'exhibició. Segurament s'hauria d'apostar per dos nivells o dos circuits diferenciats. Per una banda, intentar entrar dins del circuit internacional apostant per programar dansa de companyies internacionals que aportessin valor afegit al sector nacional i que col·laboressin en les polítiques d'educació de públic. Entrar en xarxes internacionals significa importar companyies però al mateix temps fomentar i ajudar a l'exportació de companyies catalanes. S'han de crear sinèrgies entre diferents programadors públics europeus que assegurin el moviment de les companyies més importants per un circuit internacional. Al mateix temps, les polítiques públiques han de fomentar la creació d'un circuit estable a Catalunya i a la resta de l'Estat Espanyol de centres on es programi dansa regularment. Aquesta programació hauria d'estar supeditada a criteris artístics i no econòmics, i a més s'hauria de procurar que cada companyia pogués exposar el seu treball el màxim temps possible, ja que és l'única manera de poder començar a crear públic i a fomentar l'estabilitat del sector.
4. En relació al punt anterior s'hauria de dissenyar una política consensuada pel conjunt del sector respecte a l'educació del públic. Cada part o agent que conforma el sector de la dansa hauria d'assumir la seva responsabilitat. L'administració pública podria treballar en dues línies ben definides. Per una banda, fomentar en l'educació bàsica la creativitat entesa en el més ampli sentit del terme i en particular el coneixement de la dansa, familiaritzar als alumnes de primària i secundària amb el llenguatge no verbal, amb el propi cos.

La segona línia aniria encaminada al foment del públic potencial. Caldria dissenyar polítiques de programació coherents, polítiques de preus ajustades a les possibilitats de les sales i de les companyies, certa durabilitat en cartellera, disseny i programació d'activitats paral·leles que ajudessin a acostar la dansa al públic, etc. Al mateix temps, hi hauria d'haver un compromís real al suport en l'evolució i consolidació de les estructures ja existents. I finalment, s'hauria de recolzar la presència de la dansa en els mitjans de comunicació públics.

5. El cinquè aspecte aniria pel foment i la consolidació de les residències. Cal un compromís real per part de l'administració i les companyies per consolidar i desenvolupar el pla de residències que actualment s'està portant a terme. Primerament caldria fer una aposta a més llarg termini per les companyies residents, ja que els projectes bianuals o trianuals no són prou llargs com per consolidar el treball desenvolupat per ambdues parts. La redacció d'un document de drets i deures que cada agent hauria d'assumir seria una bona eina per establir els criteris d'avaluació periòdics que les companyies haurien de superar.

L'arrelament d'una companyia a un territori mitjançant el treball de foment de la dansa que se li exigiria seria una bona eina per al conjunt del sector. Si aquestes residències es repartissin pel conjunt del territori, aquest seria el primer pas per establir una xarxa de centres d'exhibició de dansa, ja que en aquell territori hi hauria un públic, una demanda que hauria estat generada pel treball de les companyies residents.

6. I finalment, s'hauria de treballar el tema de la formació en la creativitat. Aquest és un aspecte transversal que afecta el conjunt de les arts però que té també una importància capital en dansa. Fer un treball en aquest sentit proporciona al conjunt de les arts un benefici a mig i llarg termini, ja que

dota a un ventall més ampli de públic de les eines per participar i interpretar en els diferents llenguatges del conjunt de les arts.

Per portar-ho a terme cal en primer lloc aconseguir que la formació en creativitat s'inclogui en el pla formatiu de l'ensenyament de primària i secundària. Això comportaria per una banda assolir unes competències artístiques per part dels alumnes i, per l'altra, generar públic. Un segon aspecte seria la implicació dels professionals de la dansa en la impartició d'aquestes classes, atorgant una sèrie de recursos econòmics extres per aquests professionals i obligant, en certa manera, a dimensionar el sector de la dansa des d'una perspectiva diferent, ja que passen de ser ballarins i/o coreògrafs a ser formadors.

Aquests sis punts serien potser el tret de sortida per a la regulació i consolidació del sector. Tot i que hi ha una demanda d'increment de recursos públics cap al sector de la dansa, el que també urgeix és una política de millor administració dels recursos existents. I això tant sols és possible si hi ha persones coneixedores del sector en els òrgans de decisió.

8. El sector

Donada la situació actual, fóra convenient buscar nous camins que estimulin el canvi per tal d'obtenir les condicions que a mig termini siguin favorables per al normal desenvolupament de la dansa.

L'empenta que des de l'Associació de Professionals de la Dansa a Catalunya s'està donant pot ser un primer pas però cal que no sigui l'únic. Cal la implicació del conjunt de companyies que donin suport a aquesta i altres iniciatives que lluitin per la regularització del sector.

Tornem, doncs, a la idea ja esmentada de la cohesió del sector. Aquest hauria de ser el primer dels objectius que cada una de les companyies s'hauria de plantejar. Sense aquesta cohesió serà molt més difícil que les probables iniciatives que es puguin portar a terme fructifiquin.

Per tant, cal que les companyies comencin a pensar més en el conjunt del sector que no pas en el benefici immediat personal. S'ha de començar a debatre quins són els problemes comuns i quins d'aquests problemes els poden arribar a resoldre des de dins del sector. I si això es fa, es poden començar a plantejar altres qüestions.

Una actitud proactiva i coordinada tindrà sempre major resposta de les administracions, dels programadors, del públic i d'altres agents que en un moment donat hi puguin estar implicats.

La participació de les companyies en el procés de foment i creació de nou públic és també molt important. Cal la implicació i el compromís de les companyies amb el territori; sobretot aquelles companyies que disfruten del règim de residència en diferents municipis de Catalunya.

Per últim, el sector en el seu conjunt està arribant a la seva etapa de maduresa però per consolidar-la cal fer un esforç de professionalització, entès bàsicament des de la gestió empresarial.

9. Espais i programadors

La figura del programador té una alta responsabilitat a l'hora de la reactivació del sector. De les seves decisions i les polítiques que segueixen els seus espais escènics, en depèn molt la viabilitat del projecte de la dansa dins de les arts escèniques.

Un percentatge molt alt de programadors desconeixen el fet artístic de la dansa, ho perceben com a un fet aliè a la seva responsabilitat. En conseqüència, caldria apostar per dues línies clares: iniciar una campanya pedagògica del sector professional i formatiu de la dansa cap a aquesta figura; i en segon lloc, intentar per tots els mitjans que els teatres, sobretot públics, tinguin la figura de l'assessor artístic en qüestions relacionades amb la dansa, que provingui del propi sector.

Segurament partint d'aquesta premissa es pot iniciar una persuasió que intervingui en la voluntat d'aquesta figura a l'hora d'apostar a mig i a llarg termini per espectacles de dansa.

Un altre aspecte que és molt important en tot aquest procés seria la redefinició del concepte de programador d'espais públics, que en teoria haurien de fomentar la creació i dissenyar estratègies a curt, mig i llarg termini per al normal desenvolupament de les arts creatives. I la dansa hauria de tenir un paper important en tot aquest procés.

Aquest tema ens porta, inevitablement, a la qüestió de les subvencions atorgades per part de l'Administració. Fins al moment, els espais públics que es volien acollir al pla de subvencions per a l'exhibició d'espectacles de les arts escèniques per part de la Generalitat de Catalunya s'han vist condicionats a programar a partir d'unes directrius imposades: els municipis, segons el nombre d'habitants, han d'incloure un petit percentatge de dansa dins de les seves programacions teatrals.

Tot i la bona voluntat d'aquesta iniciativa, el que ha provocat és que bona part de la programació en dansa que s'està portant a terme es fa per complir la normativa, sense un criteri i uns objectius a mig i llarg termini prou clars. I els beneficis que en treu la dansa no són massa positius. Es concep com la càrrega a suportar per poder accedir a la subvenció pública i poder programar teatre en els seus escenaris.

Els programadors tenen una de les claus que han de permetre la consolidació d'un projecte clar i viable, l'educació progressiva del públic en aquest llenguatge. No s'hauria de pensar tant en el resultat immediat sinó més aviat concebre el tema com a un procés en el què tothom hi estigui implicat.

Potser les direccions dels teatres públics no haurien d'emfatitzar tant el percebre subvencions econòmiques per programació, ja que és possible que s'avancés un mica posant més atenció en solventar qüestions més tècniques i que afecten en certa manera la presentació d'un espectacle de dansa; per exemple, la dotació d'un linòleum del què pocs equipaments disposen a hores d'ara.

En conclusió, doncs, els programadors públics han de ser conscients de la importància del seu paper en el conjunt del desenvolupament cultural del nostre país. Els criteris que haurien de prevaler en el conjunt de les seves decisions haurien de ser, per sobre de tot, programar seguint els criteris de foment del fet artístic i educació de públics. S'hauria d'apostar per una programació regular que fomentés la percepció de la dansa com un fet artístic regularitzat, aspecte que facilitaria en gran mesura l'acostament del públic a la sala.

10. Formació

El primer pas que s'hauria de fer seria llimar el distanciament existent entre els professionals i l'Institut del Teatre. Caldria incentivar més el diàleg i fomentar els acords de mínims per començar a treballar conjuntament en la millora del conjunt del sector.

L'aspecte formatiu hauria de ser l'espai de reflexió i diàleg sobre tots els camps relacionats amb la dansa i tots els agents haurien d'estar implicats en aquest procés.

Una manera de fer-ho seria incorporant el sector professional com a assessor dels cicles formatius. Escoltar l'opinió del sector ha de generar vincles de confiança que finalment han de desembocar en la intervenció del propi sector professional en la part més pedagògica del programa.

Aquest fomentaria la participació del cercle professional en la reflexió entorn la dansa i, a més, serviria com a revulsiu per a la revitalització i cohesió del conjunt del sector.

D'altra banda, el lligam o col·laboració entre el cercle professional i el cercle formatiu públic no s'hauria d'acabar aquí. S'hauria de fomentar l'acord entre ambdós per procurar la participació en qualitat de pràctiques en les companyies professionals dels alumnes que cursin el seu darrer curs acadèmic. D'aquesta manera els alumnes podrien aprendre de ben a prop l'especificitat del món professional, quina és la seva realitat i quins són els mecanismes que el dia a dia de les companyies generen.

Un altre marc de col·laboració seria l'organització conjunta de jornades de reflexió sobre dansa, convidant diferents personalitats de diferents àmbits que aportin el seu punt de vista sobre els diferents aspectes que estan en relació directa amb el sector. Per exemple, debats sobre el llenguatge, la gestió, els nous públics, les noves tendències, els continguts en els plans d'estudi professional i superior, etc.

En resum, en una situació normalitzada l'Institut del Teatre hauria de ser l'espai per a la formació i reflexió del conjunt del sector. Hauria de ser la pedrera on les companyies es poguessin nodrir de nous talents. Hauria de ser l'espai on professionals, retirats o en actiu, aportessin la seva experiència professional als nous valors. Hauria de ser un espai ben comunicat amb els centres de formació de les principals capitals europees i importar i exportar continguts i personalitats del sector que proporcionessin nous punts de vista. És a dir, hauria de ser un espai que en l'actualitat no és o no acaba de ser.

APUNTS FINALS

La viabilitat de les propostes presentades dependrà en gran mesura de tres aspectes que afecten al conjunt del sector.

Primerament cal una ferma **voluntat** per part de tots els agents implicats per tal de regularitzar el sector. Aquest fet beneficiaria explícitament a la dansa però també a la cultura i a la pròpia diversitat cultural de la nostra societat.

En segon lloc, aquesta voluntat s'hauria de traduir posteriorment en un **diàleg** entre totes les parts implicades, assumint cadascuna d'elles les seves responsabilitats en el caminar del sector. Però sobretot cal que tots els agents dialoguin entre ells i rectifiquin i modifiquin totes aquelles accions que fins al moment no han acabat de funcionar.

I finalment, caldria fer un salt qualitatiu en la **professionalització** del sector, entenent per sector també a tots els agents implicats.

Només des d'aquests tres eixos és possible arribar a pensar que la regularització del sector pugui arribar a dur-se a terme.

Anàlisi quantitatiu

1. Introducció

La realització d'un informe acurat sobre les dades que el sector de la dansa genera en el conjunt de Catalunya és altament complicat. Primerament perquè a priori no existeixen estudis oficials que tractin de manera diferenciada al sector de la dansa; és a dir, en la seva majoria, les dades referents a la dansa estan englobades dins de les arts escèniques en general. I aquí el teatre té un pes específic massa important com per poder extreure conclusions prou fiables vers el sector de la dansa. I en segon lloc, perquè el terme *dansa* s'acostuma a utilitzar de manera heterogènia en els estudis existents, sense diferenciar la diversitat d'estils i les especificitats concretes de cadascun d'ells.

Tot i així, aquest apartat de l'estudi pretén, en la mesura del possible, copsar mitjançant una anàlisi estàtica i dinàmica del sector de la dansa quina és la situació d'acord a les xifres publicades en els darrers anys.

S'ha estructurat l'anàlisi en cinc grans apartats que ens ajudaran a tenir una visió global de les dades del sector. Les fonts d'informació han estat primordialment d'institucions públiques, estudis que han publicat en els últims anys tant el Ministeri de Cultura com el Departament de Cultura de la Generalitat.

2. Infraestructures

Comptabilitzar els espais escènics on es desenvolupa de manera regular una programació de dansa és força complex; de fet no existeix una publicació oficial que tracti el tema de manera específica. La voluntat, però, d'aquest apartat és identificar mitjançant diferents fonts el nombre global d'espais escènics que potencialment podrien ser aptes per al desenvolupament d'un espectacle de dansa. Les dades variaran sempre segons la font d'informació i els criteris seguits per tal de comptabilitzar i classificar aquests espais.

Per altra banda, cal també tenir en compte que moltes vegades l'activitat artística no es desenvolupa en un teatre pròpiament. Fruit d'aquest fet cal assenyalar que segons dades proporcionades per la SGAE¹², entre els anys 1998-2002 tant sols entre el 15% i el 27% (segons l'any) dels espectacles es van realitzar dins d'un recinte teatral. Segons aquesta mateixa font, dels 695 recintes on es va realitzar com a mínim una representació escènica en el transcurs de l'any 2002, 393 eren sales (sense especificar si eren de teatre) mentre que la resta eren espais que en el seu origen no van ser dissenyats per a celebrar-hi esdeveniments escènics.

Tanmateix, existeixen dades sobre els espais escènics que de manera estable programen teatre i dansa, que variaran en funció de la font.

TAULA 1: Espais escènics estables destinats a teatre, dansa i música a Catalunya

Total	Titularitat pública	Titularitat privada	No consta titularitat	Espais escènics per 100.000 hab.
503	234	253	16	8,2

FONT: Las cifras de la cultura en España. Estadísticas e indicadores. Edició 2002. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Així, si ens guiem per les dades que es poden extreure del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya trobem que hi ha 150 espais escènics que estan computats com a aptes per a programar-hi dansa. Bona part d'aquests espais són de titularitat municipal de petites poblacions¹³. De la mateixa manera, també es comptabilitzen entitats que programen dansa puntualment però que no tenen un espai físic definit. Per tant, el recompte d'espais que allí apareix tampoc és del tot fiable, ja que no es basa en criteris de producció i programació més o menys estables.

Per altra banda, segons l'estudi d'Estadístiques Culturals de Catalunya del mateix Departament de Cultura, l'estadística que presenten corresponent a les sales de teatre ha estat elaborada a partir del següent criteri: "*equipament permanent amb*

¹² Anuari SGAE 2003 de les Arts Escèniques, Musicals i Audiovisuals. p. 44

¹³ Dades extretes del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (<http://cultura.gencat.es/ode/programadors/>)

*les condicions tècniques necessàries per a la representació d'obres teatrals, que té com a ús principal la programació d'espectacles escènics i que programa anualment un mínim de 10 representacions repartides en el decurs de l'any*¹⁴.

TAULA 2: Teatres de Catalunya. 1996-2000. Per titularitat del teatre

	1996	1997	1998	1999	2000	%
Pública	36	41	45	45	43	55,8
Empreses privades	21	25	27	28	28	36,4
Associacions i fundacions	7	7	6	6	6	7,8
TOTAL	64	73	78	79	77	100,0

FONT: Estadístiques Culturals de Catalunya. 2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

D'aquestes dades es desprèn l'alt percentatge d'equipaments públics, bona part dels quals són de propietat municipal, que operen amb certa regularitat.

TAULA 3: Teatres de Catalunya. 1996-2000. Per aforament de la sala principal

Nº butaques	1996	1997	1998	1999	2000	%
Fins a 150	10	10	12	11	11	14,3
De 151-300	7	11	11	12	11	14,3
De 301-500	12	13	14	14	15	19,5
De 501-1000	26	30	32	34	32	41,6
Més de 1000	9	9	9	8	8	10,4
TOTAL	64	73	78	79	77	100,0

FONT: Estadístiques Culturals de Catalunya. 2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

La majoria d'aquests espais es concentren a la ciutat de Barcelona. A continuació s'exposa un quadre on s'especifica el conjunt dels espais escènics de la ciutat.

¹⁴ Estadístiques Culturals de Catalunya. 2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (<http://cultura.gencat.es/estadistiques/index.htm>)

TAULA 4: Espais escènics a Barcelona. 2002

	Programació continuada				Programació esporàdica		
	TOTAL	Total	Teatres	Sales alternati- ves	Total	Espais Grec	Sales especials
Propietat Pública	15	11	11		4	3	1
Propietat Privada	30	30	23	7			
Explotació Pública	15	11	11		4	3	1
Explotació Privada	26	26	19	7			
Explotació Mixta	4	4	4				
Producció Explotador	5	5	5				
Producció Altres	10	8	8		2	1	1
Producció Mixta	30	28	21	7	2	2	
TOTAL	45	41	34	7	4	3	1

FONT: Aproximació a l'anàlisi quantitativa i qualitativa del mercat de les arts escèniques a la ciutat de Barcelona. Juny 2003

Més enllà d'algunes dades més específiques, el que aquesta taula ens permet és percebre el volum d'espais escènics on regularment es desenvolupa una activitat teatral i de dansa professional.

Cal remarcar que, en el cas de la ciutat de Barcelona, el pes del sector privat en la gestió de les sales d'exhibició escènica supera amb escreix a les sales de titularitat pública, fet que com hem vist difereix de les dades del conjunt de Catalunya.

Per acabar, es podria dir que són al voltant de 30 espais escènics els que programen d'una manera més o menys regular dansa a Catalunya. Aquesta no és una dada extreta de cap estudi oficial ni s'ha realitzat en el present estudi. És tan sols fruit d'un recompte superficial i de les converses mantingudes amb diferents persones integrants del sector. Aquí s'hi inclouen teatres o espais del circuit professional, sales municipals d'alguns ajuntaments catalans o festivals i esdeveniments puntuals que es realitzen en el transcurs de l'any.

3. Companyies de dansa

El sector de la dansa presenta una gran dificultat a l'hora de comptabilitzar d'una manera rigorosa les companyies de dansa que estan establertes a Catalunya, degut principalment a la inestabilitat que presenten moltes d'aquestes companyies.

De la mateixa manera, algunes de les estadístiques existents sobre aquest tema no acostumen a tenir en compte alguns aspectes de gran rellevància per tal de comptabilitzar les companyies existents d'una manera més rigorosa. Ens referim, per exemple, a la divisió de les companyies segons el seu estil o bé segons si és professional o no.

Aquesta ambigüitat o falta de definició dels criteris es pot percebre de manera clara quan s'analitzen les dades facilitades per les diferents publicacions. D'aquesta manera, les dades facilitades pel Ministerio de Educación, Cultura y Deporte mitjançant la publicació "*Las cifras de la cultura en España. Estadísticas e indicadores. Edición 2002*", inclou dins del concepte de dansa el "*ballet, la danza moderna y contemporánea, el baile flamenco y otras formas de danza popular, como bailes regionales, etc.*" Seguint aquest criteri la publicació esmentada presenta les següents dades.

TAULA 4: Coreògrafs, ballarins i companyies de dansa per Comunitat Autònoma. 1999

	Coreògrafs	Ballarins	Companyies dansa
TOTAL	234	1.422	592
Andalusia	20	300	70
Aragó	5	30	21
Astúries	4	7	20
Balears	2	6	11
Canàries	15	17	50
Cantàbria	3	9	8
Castella i Lleó	5	30	20
Castella la Mancha	3	7	29
Catalunya	50	200	87
País Valencià	15	50	33

Extremadura	2	6	25
Galícia	7	20	40
Comunitat de Madrid	70	600	100
Múrcia	7	40	17
Navarra	5	8	20
País Basc	20	87	31
La Rioja	1	5	10

FONT: Las cifras de la cultura en España. Estadísticas e indicadores. Edició 2002.

Més enllà de la dificultat a l'hora de procedir a l'anàlisi d'aquestes xifres i d'esbrinar quins criteris han seguit a l'hora de comptabilitzar una companyia o un ballarí, la dada que es pot extreure amb més fermesa és la importància de Catalunya i Madrid en el conjunt de la dansa a Espanya, així com el pes que exerceixen en aquestes estadístiques les comunitats que tenen una gran rellevància en quant a la dansa tradicional o el flamenc, com és el cas del País Basc o Andalusia.

Per altra banda, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya facilita unes dades sobre el nombre de companyies professionals de dansa que són força més acurades i exigents, fet que provoca que moltes de les companyies existents en l'actualitat no compleixin els requisits demanats. D'aquesta manera, les dades processades sobre l'estadística referida a les companyies i agents de dansa compleixen els criteris d'estabilitat i professionalitat següent: *“entitat pública o privada amb seu a Catalunya sota la iniciativa i responsabilitat de la qual es produeix una obra escènica. Només s'han considerat les companyies professionals que fa un mínim de tres anys que produeixen i representen les seves produccions.”*

TAULA 5: Companyies de dansa de Catalunya. 1996-2000

	1996	1997	1998	1999	2000
Cies Dansa	16	17	18	18	20

FONT: Estadístiques culturals de Catalunya. 2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Tot i que l'última dada que es desprèn d'aquesta taula pertany a l'any 2000, sembla clar que els criteris que han utilitzat a l'hora de comptabilitzar una companyia són força exigents. Hi apareixen doncs les companyies amb una llarga trajectòria i que ja estan totalment consolidades dins dels circuits de producció i exhibició. A més, no hi surten representades aquelles companyies que es van formar més tard de l'any 1997.

Finalment, si ens basem en les dades proporcionades per l'Associació de Professionals de Dansa de Catalunya podríem aproximar-nos una mica més al volum real de companyies establertes a Catalunya. Amb tot, cal tenir en compte que no són dades oficials i que les companyies que hi apareixen són membres d'aquesta associació.

TAULA 6: Companyies professionals de dansa

Tipus de dansa	Contemporània	Clàssica	Espanyola	Dansa-Teatre
Nombre de companyies	50	20	13	13

FONT: Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya (<http://www.dancespain.com>)

La suma de les quatre modalitats de dansa ens dóna que l'associació té en aquests moments 96 companyies associades. Tot i això caldria veure quines estan realment actives en aquests moments, quines tenen una producció regular, quines estan regularment en aquests moment en circuits professionals i quines tenen una infraestructura estable.

4. Producció i exhibició

El volum de producció de les companyies ve molt determinat per la situació en què està immers el sector. El difícil equilibri econòmic de moltes companyies i la poca sortida professional de les seves produccions no ajuda a què la producció sigui gaire alta.

TAULA 7: Espectacles presentats per companyies Catalanes

	1996	1997	1998	1999	2000	%
Dansa	41	55	54	60	84	17,2
Teatre	100	94	98	127	194	39,7
Teatre musical	5	11	17	17	41	8,4
Music-hall i Revista	6	5	1	2	5	1,0
Circ, pallasos i malabarisme	10	12	19	21	39	8,0
Titelles, ombres, teatre d'objectes	38	57	52	71	103	21,1
Altres ¹⁵	-	4	7	5	5	4,5
Total	200	238	248	303	489	100,0

FONT: Estadístiques culturals de Catalunya.2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Segons les dades que es desprenen d'aquesta taula la producció d'espectacles de dansa representa el 17,2% en el període 1996-2000. Cal destacar que degut al criteri utilitzat en aquest estudi i que ja hem esmentat¹⁶, aquestes dades no inclouen, per exemple, els espectacles de dansa de companyies debutants o els espectacles creats i produïts per grups que col·laboren de manera intermitent. De la mateixa manera les dades no fan segmentacions entre els diferents estils de dansa, fet que també dificulta la realització d'una anàlisi ben acurada.

Amb tot, si analitzem aquestes dades veurem que en números absoluts hi ha hagut un fort augment en el nombre d'espectacles de dansa produïts, passant de 41 espectacles l'any 1996 a 84 espectacles l'any 2000. Aquest increment representa un augment del 104,88%, xifra que està clarament per sota de

¹⁵ Aquestes dades inclouen representacions de companyies de Mim i pantomima (dades no disponibles els anys 96 i 97); animació i màgia (dades no disponibles els anys 96, 97 i 98); opera i sarsuela (dades no disponibles l'any 96) i recital poètic (dades no disponibles els anys 96 i 98).

¹⁶ Recordem que aquest criteri era: "Entitat pública o privada amb seu a Catalunya sota la iniciativa i responsabilitat de la qual es produeix una obra escènica que fa un mínim de tres anys que representen les seves produccions"

l'experimentat pel conjunt de les arts escèniques, que van augmentar en un 144.50%.

Aquestes xifres ens porten a concloure que el nivell de producció de les companyies de dansa catalanes ha davallat percentualment en un 6.07% a l'any 2000 si ho comparem amb l'any 1996, en relació al nivell de producció de la resta d'arts escèniques. Aquests percentatges van representar respectivament el 20.50% l'any 1996, el 23.11% l'any 1997, el 21.77% l'any 1998, el 19.80% l'any 1999 i el 17.18% l'any 2000.

Per altra banda, la següent taula respon a les estadístiques de les companyies que han actuat a l'estranger en els darrers anys. Des de 1997, la dansa aporta al voltant del 20% al nombre total de companyies. Aquest percentatge és molt alt si tenim en compte el nombre total de produccions i representacions de les companyies de dansa catalanes.

TAULA 8: Nombre de Companyies que han actuat a l'estranger i percentatge segons gènere

	1996	1997	1998	1999	2000
Nombre Cies	41	41	50	46	61
Teatre (%)	21,7	59,2	50,8	55,2	45,3
Circ, pallassos (%)	20,9	7,9	10,4	4,6	6,4
Titelles, ombres (%)	22,9	12,0	18,8	18,2	27,5
Dansa (%)	34,6	20,8	20,0	22,0	20,8
TOTAL (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

FONT: Estadístiques culturals de Catalunya.2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Tot i que en una primera lectura es podria dir que són les companyies de teatre les que més exporten a l'estranger, si fem una lectura percentual segons el nombre de companyies de dansa i teatre existents veurem que segons aquest criteri les companyies de dansa exporten molt més que les de teatre. És a dir, que segons les dades que hem apuntat en la secció anterior, que feien referència al nombre de companyies existents, podem extreure aquesta conclusió.

Si fem el càlcul per exemple de l'any 1996 sobre el nombre de companyies de dansa que representen el 34,6% de les 41 del total que van actuar a l'estranger, en adonarem que el resultat, de 14,18 representa el 88,66% de les companyies de dansa existents¹⁷. Si fem la mateixa operació a l'any 2000 veiem que el 63,4% de les companyies de dansa van actuar a l'estranger¹⁸.

És a dir, la conclusió que es pot extreure és que percentualment les companyies de dansa exporten molt més els seus espectacles a l'estranger. També cal tenir en compte els criteris¹⁹ que l'esmentat estudi ha utilitzat per comptabilitzar el nombre de companyies. Segurament si aquests criteris no fossin tant exigents les xifres no serien tant altes. De totes maneres però, més enllà de les xifres concretes i dels criteris seguits per part dels responsables de l'estudi, el que sembla clar és que proporcionalment la dansa tendeix a exportar molt més el seu producte a l'estranger que no pas el teatre. El fet que els circuits de dansa tenen un component més transfronterer fruit, entre d'altres, del factor lingüístic pesa molt en aquestes xifres.

En el mateix sentit, la manca d'estructuració del sector al nostre país ha propiciat que bona part de les companyies haguessin de mirar enfora per tal de poder representar les seves obres.

Si parlem des del punt de vista de l'exhibició, les estadístiques proporcionades pel Ministerio de Educación y Cultura no són del tot fiables pel nostre interès, ja que no s'ajusten del tot a l'objecte del nostre estudi²⁰.

¹⁷ Recordar que en la secció anterior eren 16 les companyies comptabilitzades per l'estudi d'Estadístiques Culturals a Catalunya 2002.

¹⁸ Recordar que en la secció anterior eren 20 les companyies comptabilitzades per l'estudi d'Estadístiques Culturals a Catalunya 2002.

¹⁹ Els criteris són: "Entitat pública o privada amb seu a Catalunya sota la iniciativa i responsabilitat de la qual es produeix una obra escènica. Només s'han considerat les companyies professionals que fa un mínim de tres anys que produeixen i representen les seves produccions".

²⁰ Els criteris són: "el ballet, la dansa moderna y contemporánea, el baile flamenco, y otras formas de danza popular".

TAULA 9: Representacions a Catalunya en relació a l'Estat Espanyol. Any 1999

	Catalunya	Percentatge	TOTAL de representacions
Dansa	886	20,3	4.362

FONT: Elaboració pròpia a partir de Las cifras de la cultura en Espanya. Estadísticas e indicadores. Ministerio de Educación y Cultura. Edició 2002

Recordem que les dades proporcionades pel Ministeri no especifiquen sobre qüestions de professionalitat o estabilitat de la companyia, com tampoc s'especifiquen els possibles estils de les representacions. Si més no, aquestes dades permeten fer una comparació sobre les representacions a Catalunya en comparació a la resta de l'Estat.

Per la seva banda, si ens atenim a les dades facilitades pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el nombre de representacions en el camp de la dansa és el següent.

TAULA 10: Representacions realitzades per les companyies de teatre i dansa de Catalunya. 1996-2000

	1996	1997	1998	1999	2000	%
Teatre	6.955	8.421	8.518	8.750	12.522	93,7
Dansa	517	577	659	649	840	6,3
TOTAL	7.472	8.998	9.177	9.399	13.362	100,0

FONT: Estadístiques culturals de Catalunya. 2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

D'aquesta taula es desprèn la realitat de la dansa dins del conjunt de les arts escèniques en el nostre país. El percentatge del nombre de representacions dins de l'oferta escènica és molt baix fruit en bona part de la curta durada dels espectacles que s'estrenen a la cartellera.

TAULA 11: Mitjana de representacions per producció d'espectacles de dansa

	1996	1997	1998	1999	2000
Nombre de Representacions	517	577	659	649	840
Nombre de Produccions	41	55	54	60	84
Mitjana de representacions per producció	12,60	10,49	12,20	10,81	10

FONT: Elaboració pròpia a partir de les Estadístiques culturals de Catalunya. 2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Segons les dades resultants del càlcul realitzat en aquesta taula, veiem que la mitjana de representacions per producció ronda al voltant de 10 a 12. No és molt si tenim en compte que moltes companyies elaboren una o dues produccions per any i que hi ha pocs espais on un espectacle de dansa estigui més de sis o set dies en cartellera.

Com a exemple de l'afirmació anterior només cal analitzar les dades que es desprenen de l'Espai de Dansa i Música de la Generalitat de Catalunya el darrer any.

TAULA 12: Balanç de representacions i espectadors d'espectacles de dansa promoguts a l'Espai de Dansa de la Generalitat de Catalunya, 2002

Grup/companyia	Espectacle	Funcions	Espectadors
Nats Nus Nens	Caixes	5	747
Thomas Noone Dance	Loner	4	632
Projecte Gallina	Tanka	4	408
Ce. Brnic-Spunzberg	Manuelita ¿adónde vas?	2	275
Ce.El Ojo de la Faraona	La bodega de los feos	2	253
Ce. Asencio-Horvat	La reina de la nieve	2	182
Ce. Omar Meza	La mitad de la verdad está en los ojos	2	132
Ce. Juan Carlos Lérica	Corrazón	2	366
Jordi Cortés	De cara	4	621
Dia Internacional de la dansa	Coreografies premiades 2001	2	518

Pepe Hevia	Delirium	2	566
Mayte Martín & Belen Maya		2	740
Ballet David Campos	La màscara de la mort roja	4	513
Las Malqueridas	Salomé	4	170
10 & 10 Danza	Honan – anyway	4	300
Mudances – Àngels Margarit	Peces mentideres	4	373
Damián Muñoz Danza	Tres tristes stripteases	4	462
Festival Improvisa 2002	3r. Festival de música i dansa improvisades	3	373
Mudances – Àngels Margarit	Origami	6	523
TOTAL		62	8.154

FONT: Direcció General de Promoció Cultural. Àrea de teatre i dansa. Memòria del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. p. 285 (<http://cultura.gencat.es/publicacions/docs/Memoria2002.pdf>)

L'any 2002 l'Espai de Dansa de la Generalitat de Catalunya va programar 19 espectacles amb una mitjana de 3,26 representacions i 429,15 espectadors per espectacle. La mitjana diària ha estat de 131,51 espectadors.

Si fem l'anàlisi dinàmica de l'Espai, veiem que el centre va arribar al seu punt més alt l'any 2000 amb més de 80 representacions i al voltant de 12.000 espectadors. A partir d'aquell moment, el gràfic dibuixa una corba descendent que arriba a les xifres de l'any 2002, que estan indicades en la taula anterior.²¹

²¹ Veure gràfic 1 i 2 de la Memòria 2002 del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Pàgina 285. Es pot accedir: (<http://cultura.gencat.es/publicacions/docs/Memoria2002.pdf>)

5. Finançament públic

L'apartat que aquí s'inicia pretén bàsicament apuntar les dades que les diferents administracions publiquen respecte a la quantitat de diners que destinen a la promoció i exhibició d'espectacles de dansa.

Comencem per la Generalitat de Catalunya. Segons dades extretes de les memòries²² dels darrers 3 anys podem elaborar la taula següent:

TAULA 13: Subvenció a Companyies de Dansa per producció i explotació de les coreografies

Any	2000	2001	2002
Cies beneficiàries de subvencions plurianuals		5	5
Import total en euros de les subvencions plurianuals		240.404,84	270.455,45
Cies beneficiàries de subvencions anuals	17	20	19
Import total en euros de les subvencions anuals	330.556,65	234.394,72	297.506

FONT: Elaboració pròpia a partir de les memòries dels darrers tres anys del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Disponibles a: (<http://cultura.gencat.es/publicacions/memoria.htm>)

Segons l'àrea de teatre i dansa de la Generalitat de Catalunya, l'any 2001 es va obrir *“una línia d'ajut diferenciat a la dansa, que abasti tant les companyies per a les seves produccions com les entitats que actuen en aquest camp i que incorpori un nou sistema de suport a les companyies estables, mitjançant la signatura de convenis plurianuals que afavoreixin la consolidació d'aquestes companyies.”*²³

S'observa doncs que en aquest període s'augmenta substancialment la partida pressupostària destinada a subvencionar la producció i explotació de les coreografies de les companyies de dansa. El major increment es produeix l'any

²² Les memòries dels tres darrers anys es poden trobar a: (<http://cultura.gencat.es/publicacions/memoria.htm>)

²³ Veure a: (<http://cultura.gencat.es/publicacions/docs/memoria2001.pdf>), pàgina 272

2001, quan s'implementen aquestes subvencions plurianuals per un valor de 144.292,91 €, que en termes percentuals representa un increment del 43,63%. L'any 2002 l'increment pressupostari va representar un 19,62%.

TAULA 14: Beques per a estades a l'estranger de creadors de dansa

Any	2000	2001	2002
Import en euros	9.568,11	17.369,24	13.780,13
	(1 convocatòria 1999) (2 convocatòria 2000)	(2 convocatòria 2000) (3 convocatòria 2001)	(2 convocatòria 2001) (3 convocatòria 2002)

FONT: Elaboració pròpia a partir de les memòries dels darrers tres anys. Disponibles a: (<http://cultura.gencat.es/publicacions/memoria.htm>)

D'aquesta taula tant sols comentar que les xifres exposades no mantenen una certa sintonia entre si, amb diferències notables entre els imports i el nombre de convocatòries.

Per altra banda, també és interessant percebre les partides pressupostàries que el govern de la Generalitat de Catalunya destina a incentivar la programació estable tant de teatre com de dansa.

TAULA 15: Subvencions per a la programació estable de teatre i dansa a entitats locals

Any	2000	2001	2002
Nombre d'entitats locals beneficiades	42	41	43
Import total en euros	408.984,66	409.602,32	442.852,78
Mitjana de diners per entitat en euros	9.737,73	9.990,30	10.298,90

FONT: Elaboració pròpia a partir de les memòries dels darrers tres anys. Disponibles a: (<http://cultura.gencat.es/publicacions/memoria.htm>)

D'aquesta taula es desprèn que els diners destinats a fomentar i consolidar la programació estable de teatre i dansa a entitats locals es manté regular en el període de temps analitzat. De la mateixa manera no hi ha hagut gairebé variacions en el nombre d'entitats que es beneficien d'aquestes subvencions.

Com a taules resum, el propi Departament de Cultura elabora cada any una taula per tal de visualitzar segons concepte com van repartits els diners destinats a la dansa.

TAULA 16: Resum de subvencions del Departament de Cultura en dansa (2000-2001)

Any	2000	2001
Subvencions a companyies	330.556,65 €	474.799,56 €
Subvencions a entitats de dansa	67.313,35 €	64.308,29 €
Altres subvencions a la dansa	3.005,06 €	12.020,24 €
Beques per a estades a l'estranger	9.568,11 €	17.369,24 €
TOTAL	410.443,18 €	568.497,34 €

FONT: Elaboració pròpia a partir de les memòries dels anys 2000 i 2001. Disponibles a: (<http://cultura.gencat.es/publicacions/memoria.htm>)

TAULA 17: Resum de subvencions del Departament de Cultura en dansa, 2002

Any	2002
Subvencions a companyies	567.961,45 €
Subvencions a residències de dansa	171.000,00 €
Subvencions a activitats de dansa	90.150,00 €
Altres subvencions a la dansa	3.000,00 €
Beques per a estades a l'estranger	13.780,13 €
TOTAL	845.891,58 €

FONT: Memòria del Departament de Cultura, disponible a: (<http://cultura.gencat.es/publicacions/docs/Memoria2002.pdf>) pàgina 286

L'increment global de les subvencions del Departament de Cultura en dansa en el període comprès entre l'any 2000 i el 2002 representa un augment percentual del 106,09%. A priori és un increment significatiu tot i que potser encara insuficient.

Per últim també cal contextualitzar aquestes xifres en relació al conjunt de diners públics atorgats a les arts escèniques.

TAULA 18: Taula resum de subvencions del Departament de Cultura a teatre i dansa (2000-2002) Quantitats en euros

Any	2000	2001	2002
Teatre	13.869.082,54	16.194.681,01	18.064.777,86
Dansa	410.443,18	568.497,34	845.891,58
Percentatge	2,95	3,51	4,68

FONT: Elaboració pròpia a partir de les memòries dels darrers tres anys. Disponibles a: (<http://cultura.gencat.es/publicacions/memoria.htm>)

Tot i l'increment pronunciat de diners públics invertits en dansa que com hem vist s'ha produït en els darrers anys, el percentatge respecte al conjunt de les arts escèniques és realment molt baix.

Amb tot, cal tenir en compte que dins del paquet de teatre s'hi inclouen conceptes que afecten en certa manera al conjunt d'arts escèniques. Per exemple, la partida de subvencions a festivals de teatre, a infraestructures privades de teatre i dansa, subvencions per a infraestructura teatral i de dansa: projectes singulars, el programa d'inversions a equipaments culturals, a més que també s'inclouen les subvencions als teatres següents: Teatre Nacional de Catalunya, Teatre Lliure o el Teatre Fortuny de Reus²⁴.

Per tant, la lectura de les xifres s'ha de fer amb cert matís ja que els diners invertits en la millora dels equipaments es col·loquen sota el paraigües del teatre. Així, la partida pressupostària destinada a la producció i exhibició d'obres teatrals baixa considerablement.

²⁴ Com a exemple veure la memòria del Departament de Cultura de l'any 2002. (<http://cultura.gencat.es/publicacions/docs/Memoria2002.pdf>), pàgina 286

**TAULA 19: Resum de subvencions del Departament de Cultura en teatre (2000-2002).
Quantitats en euros**

Any	2000	2001	2002
Subvencions a companyies	492.829,92	573.966,55	608.824,00
Subvencions a entitats i empreses que gestionen locals teatrals	420.708,47	552.931,13	652.095,92
Subvencions a muntatges teatrals unitaris	709.434,68	824.047,69	1.244.729,45
Subvencions a programació estable de teatre i dansa	408.984,66	409.602,32	442.852,78
Subvencions a entitats teatrals	100.669,52	114.192,29	203.570,00
Beques per estades a l'estranger	26.083,92	28.343,73	31.054,22
TOTAL	2.158.711,17	2.503.083,71	3.183.126,37

FONT: Elaboració pròpia a partir de les memòries dels darrers tres anys. Disponibles a: <http://cultura.gencat.es/publicacions/memoria.htm>

Si tenim en compte tan sols aquestes xifres la desproporció continua essent majúscula, però sens dubte el percentatge s'ajusta una mica més si com és aquest cas ens fixem només en els mateixos conceptes.

Per la seva banda, la xifres que el Ministerio de Educación, Cultura y Deporte destina a la producció i exhibició de dansa són força difícils de determinar, ja que normalment queden englobades dins de les xifres de "música i dansa" o "teatre i dansa", fet que com hem dit repetidament no serveix per a l'anàlisi.

Tot i així, a continuació s'especifiquen algunes dades que s'han extret de diferents fonts i que poden ser d'interès.

TAULA 20: Suport públic del Ministeri de Cultura als agents productors de dansa. (2002-2003)

Concepte	Euros	Núm. beneficiaris	Euros	Núm. beneficiaris
	Any 2002	Any 2002	Any 2003	Any 2003
Projectes de producció de dansa	623.000	47	905.000	55
Per a la difusió d'espectacles de dansa a diferents CC.AA	171.000	15	138.000	14
Per a la difusió d'espectacles de dansa a l'estranger	289.000	23	294.000	22
TOTAL	1.083.000		1.337.000	

FONT: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del Boletín Oficial del Estado, núm 182 per les dades de 2002 i núm. 183 per les dades de 2003.

Les dades expressades en aquesta taula denoten un increment del 45,2% en la inversió pública de l'Estat en projectes de producció de dansa, fet que ha originat que vuit companyies més es poguessin beneficiar de les ajudes. Aquest increment en la producció ha vingut acompanyat per una disminució notòria en quant als diners destinats a la difusió dels espectacles dins de les comunitats autònomes i s'ha mantingut bàsicament igual en la difusió d'espectacles a l'estranger. Per tant, l'increment global registrat aquest any 2003 ha estat d'un 18,99%.

5. Anàlisi del consum

L'anàlisi de les dades de consum és, sens dubte, un dels indicadors que més rellevància tenen i que haurien de servir de base per posar els fonaments per a les polítiques i línies estratègiques a seguir en un futur immediat.

Les dades del Ministeri de Cultura referents a l'any 1999 fan un estudi força meticulós del consum, ja que ofereixen dades respecte a l'assistència, la despesa i la recaptació. Amb tot, no tenim les dades disponibles que ens permetin fer una anàlisi dinàmica, ja que només es disposa de les dades de l'any 1999. Cal recordar que el criteri sobre el que es basa el Ministeri de Cultura a l'hora de comptabilitzar els espectacles de dansa és força ampli.

TAULA 21: Indicadors de consum de dansa a l'Estat Espanyol a l'any 1999

	Catalunya	Total a l'Estat Espanyol	Percentatge
Nombre d'espectadors	263.456	1.764.042	14,93
Recaptació (milers €)	2.250	13.356	16,9
Despesa mitjana per espectador (€)	8,5	7,6	
Nombre d'espectadors per representació ²⁵	297,3	404,4	
Recaptació per representació (€)	2.538,6	3.061,9	
Assistència per cada 1.000 habitants	42,9	44,4	

FONT: Las cifras de la cultura en Espanya. Estadísticas e indicadores. Ministerio de Educación y Cultura. Edició 2002

D'aquestes dades s'extreu que el 15% del consum de dansa es produeix a Catalunya. Tot i això, s'ha de tenir en compte que els criteris seguits per aquesta publicació del Ministeri de Cultura són força heterodoxes; és a dir, s'hi inclouen modalitats com el flamenc o les danses populars.

²⁵ En milers d'espectadors

Amb tot, aquesta taula ens dóna a entendre que la dansa té menys pes específic a Catalunya que al conjunt de l'Estat Espanyol. La xifra del nombre d'espectadors per representació és sensiblement més baixa que al conjunt de l'Estat Espanyol, així com també la seva recaptació. Repetim però que aquestes xifres estan una mica distorsionades, per dir-ho d'alguna manera, per la inclusió de les danses regionals i populars en el conjunt de l'estudi.

Per la seva banda, si ens centrem estrictament en l'àmbit de Catalunya les dades sobre el consum publicades pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya ens donen els resultats següents.

TAULA 22: Pràctiques culturals a Catalunya en les arts escèniques a l'any 2001

	Milers de persones				
	Dansa	Teatre	Cinema	Circ	TOTAL
Àmbit metropolità	287	1.102	2.374	218	3.981
Comarques Gironines	35	118	267	31	451
Camp de Tarragona	21	110	222	24	377
Terres de l'Ebre	8	28	67	5	108
Àmbit de Ponent	15	79	148	14	256
Comarques Centrals	29	116	197	16	358
TOTAL	395	1.553	3.275	308	5.531

FONT: Estadístiques culturals de Catalunya.2002. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

D'acord amb aquestes dades podem visualitzar les àrees geogràfiques on principalment es van desenvolupar algunes pràctiques culturals, ens interessen sobretot les relacionades amb la dansa i en segon terme el teatre.

Així doncs, la primera dada que es pot extreure és que el consum en arts escèniques i en dansa en particular es va realitzar majoritàriament en un àmbit metropolità, que en xifres seria el 72,66% d'espectadors que van presenciar un espectacle de dansa. Aquest percentatge seria similar si ens fixéssim exclusivament en teatre.

L'altra dada que s'extreu d'aquesta taula és que el consum de dansa representa el 25% en comparació al teatre. És a dir, per cada espectador en un espectacle de dansa n'hi ha quatre que assisteixen a un espectacle de teatre.

Aquestes dades ens indiquen, com ja hem apuntat, que el consum d'espectacles escènics es produeix majoritàriament en l'àmbit metropolità. Caldria veure, però, els desplaçaments que s'han realitzat per anar a veure un d'aquests espectacles. Quantes persones de les comarques catalanes s'han apropat a l'àrea metropolitana a presenciar un d'aquests espectacles; o a l'inrevés, quantes persones de l'àrea metropolitana s'han desplaçat per assistir a un espectacle de dansa en un festival celebrat en qualsevol indret de la nostra geografia. Són dades de les que en aquests moments no es disposa i que segurament caldria analitzar per tal de comprovar amb més rigor el consum real d'un espectacle escènic.

També seria interessant analitzar quin percentatge del volum d'espectadors està en relació directa amb la celebració d'un festival o d'un esdeveniment concret i quin percentatge correspon a la cartellera regular de dansa.

6. Perfil dels espectadors

Quin és el perfil dels espectadors a espectacles de dansa? Tot i que podem deduir que bona part d'aquests espectadors són persones relacionades d'una manera o altra amb la dansa o que són majoritàriament joves i d'àmbit urbà, no hi ha un estudi prou ampli i acurat del perfil d'espectadors que assisteixen a aquests espectacles.

Amb tot, podem trobar indicis del perfil d'aquest espectador a l'enquesta Òmnibus²⁶ i que va publica l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona²⁷. Les dades però són només referents a la ciutat de Barcelona fet que no s'ajusta del tot a l'anàlisi que aquest estudi està realitzant.

TAULA 23: Ordre de preferència de les activitats de lleure dels ciutadans de Barcelona. 2002

	En primer lloc	En segon lloc	En tercer lloc
Cinema	27.0	18.9	13.4
Concert	9.6	8.5	7.5
Teatre	20.6	15.8	9.7
Dansa	1.3	2.5	3.3
Opera	3.0	4.7	4.1
Prendre alguna cosa o ballar	8.0	17.0	13.2
Sopar fora	15.9	14.5	20.3
No surt al vespre	14.3	-	-
NS/NC	0.3	18.1	28.5

FONT: Aproximació a l'anàlisi quantitativa i qualitativa del mercat de les arts escèniques a la ciutat de Barcelona. Departament de cultura. Ajuntament de Barcelona. Juny 2003. Dades extretes de l'enquesta Òmnibus. Setembre 2002

D'acord amb aquesta taula el percentatge de persones que declara com a preferència assistir a un espectacle de dansa com a activitat de lleure és força

²⁶ Enquesta realitzada per l'IMI (Aj. Barcelona) entre el 13 i el 20 de setembre de 2002 a 1.000 residents de 16 i més anys

²⁷ Aproximació a l'anàlisi quantitativa i qualitativa del mercat de les arts escèniques a la ciutat de Barcelona. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona. Juny 2003.

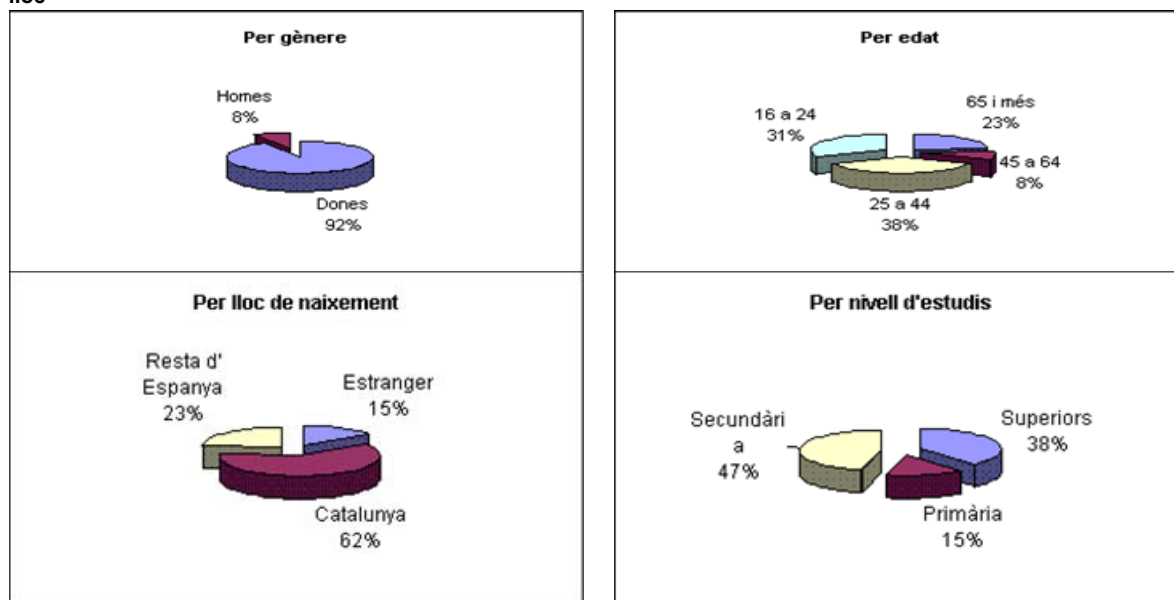
baix. Cal tenir en compte que aquestes són dades referents a intencions i no sobre hàbits o comportaments reals²⁸.

TAULA 24. Perfil dels consumidors i anàlisi de la demanda potencial.

	Gènere		Edat				Nivell d' estudis				Activitat				
	Home	Dona	16-24	25-44	45-64	65 i +	Sense estudis	Prim. estudis	Secund. estudis	Sup. estudis	Ocupat	Aturat	Pensionista	Feines de la llar	Estudiant
	% en														
Cinema	26.7	27.3	43.1	29.2	27.3	16.9	20.6	18.3	32.1	28.1	32.1	22.2	14.4	22.9	36.8
Concert	11	8.4	15.6	10.2	9.4	6.5	2.9	6.8	10.8	11.2	9.9	7.4	7.7	7.5	16.8
Teatre	16.8	23.9	8.3	20.7	25.2	20.8	11.8	22.1	21.1	19.5	21.7	11.1	22.7	21.4	11.6
Dansa	0.2	2.2	3.7	1.4	0.4	1.2		0.8	1.4	1.9	1	3.7		2	3.2
Òpera	3	3	1.8	3.1	2.2	4.2		3.4	2.1	4.5	2.1	11.1	3.1	4.5	2.1
Prendre alguna cosa/ballar	11.4	5	15.6	9.9	6.5	3.8	5.9	4.2	9.6	9.4	9.3	18.5	4.6	2	17.9
Sopar fora	18.9	13.3	11.9	22.9	16.9	6.9	11.8	8.7	18.1	19.9	20.3	25.9	10.8	10.9	11.6
No surt al vespre	11.6	16.6		2.3	11.9	39.2	47.1	35.4	4.4	5.6	3.1		36.6	28.4	
NS/NC	0.4	0.2		0.3	0.4	0.4		0.4	0.5	0.4				0.5	

FONT: Aproximació a l'anàlisi quantitativa i qualitativa del mercat de les arts escèniques a la ciutat de Barcelona. ICUB. Ajuntament de Barcelona. Juny 2003

GRÀFIC 1: Perfil dels ciutadans que tenen com a preferència de lleure anar a veure dansa en primer lloc

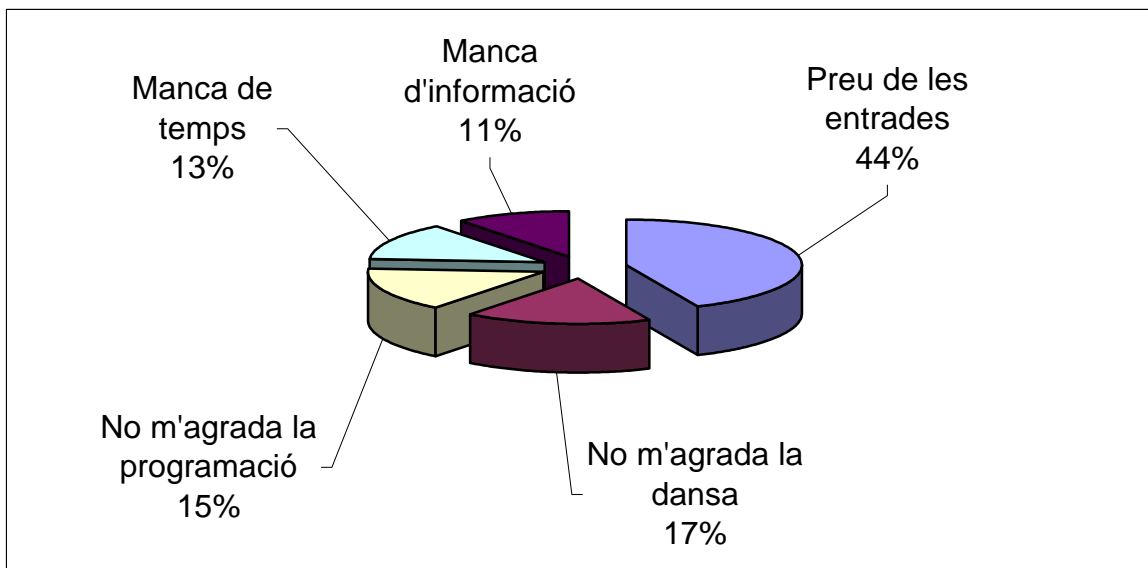

²⁸ Les dades que s' analitzen a continuació estan basades en les respostes donades a la pregunta següent: "Em podria dir, de les activitats que li llegiré, quina és la que li agradaria més fer el proper dia que surti al vespre"

Segons aquestes dades el 92% dels ciutadans que tenen com a preferència anar a espectacles de dansa en les seves activitats de lleure són dones nascudes a Catalunya (62%). Es desprèn que el perfil d'espectador és eminentment jove (69%), està a la franja d'edat dels 16 als 44 anys i que té un perfil d'estudis secundaris o superiors.

Per finalitzar cal fer referència també les dades sobre les raons dels consumidors per no assistir més sovint a representacions de dansa. Es necessari esmentar que aquestes dades estan elaborades amb les respostes a consumidors d'espectacles de dansa als quals es va preguntar per què no anaven més sovint a espectacles de dansa.

GRÀFIC 2: Les motivacions dels consumidors de dansa per no anar més sovint a veure espectacles. 2002

FONT: Aproximació a l'anàlisi quantitativa i qualitativa del mercat de les arts escèniques a la ciutat de Barcelona. Departament de cultura. Ajuntament de Barcelona. Juny 2003. Dades extretes de l'enquesta Òmnibus. Setembre 2002

La resposta més freqüent va ser que el preu de les entrades era massa elevat (en un 44%). Caldria relacionar aquesta resposta amb la taula anterior que indicava que el perfil del públic era majoritàriament força jove i amb estudis, franja d'edat i situació on no s'acostuma a tenir massa recursos econòmics. També és important ressaltar que el 17% dels espectadors va afirmar que no els agradava la dansa tot i que han o havien assistit a un o més espectacles de dansa. Ens manquen dades per poder fer definir les raons que han portat als enquestats a formular aquestes afirmacions, però es podrien apuntar raons esmentades en l'anàlisi qualitatiu d'aquest estudi, com és la dificultat de l'espectador d'accedir al llenguatge de la dansa o la manca de referents culturals que l'espectador disposa per interpretar-la.